

**ВСЕУКРАЇНСЬКА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
ТА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

***«ОБЛІК, АУДИТ І ОПОДАТКУВАННЯ В ДИНАМІЧНОМУ СВІТІ
ІННОВАЦІЙ: ТРЕНДИ, ПРОБЛЕМИ, РІШЕННЯ»***

24 - 25 квітня 2025 року

Дніпро 2025

Редакційна колегія: д.е.н., проф. Пашкевич М.С., д.е.н., проф. Усатенко О.В., д.е.н., проф. Макурін А.А., к.е.н., доц. Шишкова Н.Л., к.е.н., доц. Гресь Н.Л., к.е.н., доц. Шагоян С.М.

Всеукраїнська інтернет-конференція для студентів та молодих науковців «Облік, аудит і оподаткування в динамічному світі інновацій: тренди, проблеми, рішення» Дніпро, 24-25 квітня 2025 року / Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» – Дніпро: НТУ «ДП», 2024. 64 с.

Сучасний світ характеризується безпрецедентною динамікою інновацій, що пронизують усі сфери економіки та суспільного життя. Ці трансформаційні процеси чинять значний вплив на усталені підходи до обліку, аудиту та оподаткування, вимагаючи від фахівців постійного оновлення знань та адаптації до нових реалій. Розвиток цифрових технологій, штучного інтелекту, блокчейну та інших проривних інновацій не лише відкриває нові можливості для бізнесу, але й створює унікальні виклики для систем обліку, контролю та фіскального регулювання. У цьому контексті зростає актуальність дослідження ключових трендів, проблем та потенційних рішень у сфері обліку, аудиту та оподаткування в умовах стрімкого технологічного розвитку. Необхідність забезпечення прозорості фінансової звітності, ефективності аудиторських процедур та справедливості податкових систем в епоху цифрової економіки вимагає глибокого розуміння впливу інновацій на бізнес-моделі, фінансові потоки та податкові зобов'язання.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету – Пашкевич Марина Сергіївна, д.е.н., проф. завідувач кафедри міжнародних відносин і аудиту, НТУ «Дніпровська політехніка».

Заступник голови – Усатенко Ольга Вікторівна – д.е.н., проф, професор кафедри міжнародних відносин і аудиту, НТУ «Дніпровська політехніка».

Відповідальний секретар – Макурін Андрій Андрійович – д.е.н., проф., доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту, НТУ «Дніпровська політехніка».

Члени організаційного комітету:

Шишкова Наталя Леонідівна – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту;

Гресь Наталя Леонідівна – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту;

Шагоян Світлана Миколаївна – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних відносин і аудиту;

СЕКЦІЯ 1 МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОБЛІКУ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

*Бондаренко А.Ю., ст.гр. 071м-24-1
науковий керівник: к.е.н., доц., МВА Шишкова Н.Л.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

ФОНДОВІ ДЕРИВАТИВИ: ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ КОНТРАКТІВ СВОП

Фондові деривативи відіграють ключову роль на фінансовому ринку, надаючи можливість ефективного управління ризиками, страхування інвестиційних портфелів та отримання прибутку від коливань вартості базових активів. Одним із найпоширеніших видів таких фінансових інструментів є своп – договір між двома сторонами, що передбачає обмін грошовими потоками на заздалегідь визначених умовах у майбутньому [1]. У сфері фондових деривативів базовими активами виступають акції, облігації або фондові індекси, що робить ці контракти привабливими як для досвідчених інвесторів, так і для компаній, які прагнуть оптимізувати свої фінансові стратегії.

Своп-контракти бувають різних типів, зокрема процентні, валютні, товарні та фондові свопи. Фондові свопи належать до похідних фінансових інструментів, що надають інвесторам можливість отримувати прибуток від змін цін на акції або фондові індекси без необхідності їхнього фактичного придбання [2]. Такий підхід забезпечує більшу гнучкість у фінансовому плануванні та ефективне управління активами. Головними учасниками ринку свопів є комерційні банки, інвестиційні та хедж-фонди, а також великі корпорації, які використовують ці фінансові інструменти для мінімізації ризиків або отримання спекулятивного доходу.

Прикладом застосування своп-контракту може бути ситуація, коли компанія, яка має великий портфель акцій, бажає захистити свої активи від ринкових коливань. Для цього вона укладає своп-контракт із фінансовою установою, згідно з яким вона обмінює змінний дохід від своїх акцій на фіксовану виплату [2]. Завдяки такій угоді компанія знижує ризики, пов'язані з ринковою волатильністю, та забезпечує стабільний грошовий потік. Цей підхід є ефективним інструментом для фінансового планування та управління ризиками. Іншим прикладом може бути використання свопів інвестиційними фондами, які прагнуть отримати доступ до іноземних фондових ринків без необхідності безпосередньо купувати іноземні акції. Це дозволяє зменшити валютні ризики та знизити трансакційні витрати.

Облік деривативних контрактів своп здійснюється відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), зокрема МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [3]. Своп-контракти класифікуються як фінансові інструменти та оцінюються за справедливою вартістю. Будь-які коливання вартості свопу відображаються у звіті про фінансові результати або включаються

до іншого сукупного доходу, залежно від облікової політики компанії. Для оцінки свопів застосовуються ринкові дані та математичні моделі, що сприяє підвищенню прозорості та відповідності нормативним вимогам. Крім того, компанії повинні надавати детальну інформацію щодо своїх деривативних операцій у примітках до фінансової звітності, розкриваючи всі суттєві ризики та умови контрактів.

З точки зору оподаткування, операції зі своп-контрактами мають низку своїх особливостей. Оподаткування прибутку від таких угод залежить від правового статусу їхніх учасників, типу базового активу та характеру операції [1]. У багатьох країнах доходи від деривативних контрактів класифікуються як фінансовий результат і може оподатковуватись податком на прибуток або податком на приріст капіталу. Податкове законодавство висуває особливі вимоги до документального оформлення таких операцій. Зокрема, компанії повинні надавати детальну інформацію про умови контракту, здійснювати розрахунок фінансових результатів і підтверджувати ринкову вартість свопу. Крім того, у деяких юрисдикціях діють спеціальні податкові режими для фінансових інструментів, що можуть впливати на доцільність та ефективність використання свопів у стратегіях управління капіталом компанії.

Контроль та регулювання обліку своп-контрактів здійснюється за МСФЗ через обов'язкове розкриття інформації у фінансовій звітності, зокрема в примітках до фінансових звітів. Компанії зобов'язані надавати детальну інформацію про використання деривативів, їхню оцінку, ризики та вплив на фінансові показники. Це підвищує рівень прозорості звітності та зміцнює довіру з боку інвесторів та регуляторних органів. Регуляторні органи, зокрема Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, здійснюють контроль за дотриманням стандартів звітності та нагляд за операціями з фінансовими інструментами, щоб запобігти можливим зловживанням або маніпуляціям на ринку [1].

Отже, фондові деривативні контракти, зокрема свопи, є важливим інструментом для компаній та інвесторів, оскільки вони дозволяють ефективно управляти ринковими ризиками, отримувати прибуток і забезпечувати стабільність фінансових потоків. Облік таких контрактів регулюється міжнародними стандартами фінансової звітності, зокрема МСФЗ 9, що передбачає оцінку за справедливою вартістю та відображення змін вартості у фінансовій звітності. Оподаткування своп-контрактів залежить від законодавчих норм конкретної країни, що визначає особливості обліку та податкових зобов'язань для учасників таких угод. Завдяки ефективному використанню свопів, компанії можуть хеджувати свої ризики та оптимізувати фінансові результати, що робить їх невід'ємною частиною сучасного фондового ринку.

Список літератури:

1. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV : станом на 23 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 14.03.2025).

2. Фінграмотність: Простою мовою про цінні папери. Своп: контракт на обмін грошовими потоками – НКЦПФР | НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ. *НКЦПФР | НАЦІОНАЛЬНА КОМІСІЯ З ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ФОНДОВОГО РИНКУ – НКЦПФР*. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/finhramotnist-prostoiu-movoju-pro-tsinni-papery-svop-kontrakt-na-obmin-hroshovymu-potokamy/> (дата звернення: 14.03.2025).

3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9). Фінансові інструменти : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text (дата звернення: 14.03.2025).

*Осьмакова В.А., ст. гр.071-21-1
науковий керівник: д.е.н., проф., МВА Усатенко О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

ВИБІР МЕТОДУ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ІНФЛЯЦІЇ

Ведення бізнесу у сучасних умовах може зіткнутися з низкою проблем, однією з яких є економічна нестабільність, що супроводжуються зростанням рівня інфляції. Оскільки будь-яке підприємство, особливо виробниче, має на балансі запаси, а в умовах інфляції і зростання цін на матеріали їхня оцінка може мати суттєвий вплив на фінансові результати, питання вибору методу оцінки запасів є особливо актуальним.

Важливим документом для врегулювання даного питання виступає Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» (далі – МСБО 2), який пропонує два методи визначення собівартості запасів, а саме за формулою «перше надходження – перший видаток» (або ФІФО) або середньозваженої собівартості.

Даній темі присвячено низку наукових робіт. Серед них, зокрема, в рамках проведеного дослідження, було розглянуто роботи Шпінь В.В. та Мельник Т.Г. [2], Бунда О. М. та Войналович Н. М. [4], в яких автори аналізують спільні та відмінні риси щодо різних методів оцінки запасів у нормативно-правових актах України та міжнародних стандартах, а також статтю Довгої Т. А., в якій автор пояснює як саме вибір методу оцінки вибуття запасів впливає на результати діяльності підприємства в умовах інфляції [3].

Відповідно до МСБО 2, запасами визнаються активи, які утримуються для продажу у ході звичайної операційної діяльності; використовуються у виробництві для подальшого продажу; або існують у вигляді основних чи допоміжних матеріалів для використання у виробничому процесі або при наданні послуг. [1]

Оскільки формули для оцінки запасів на дату їх вибуття використовують собівартість запасів, для початку необхідно визначити, що вона до себе включає. Згідно вищезазначеного стандарту собівартість запасів формується з витрат на

придбання, а саме цін придбання, податків, транспортних витрат тощо, з витрат на переробку матеріалів у готову продукцію та інших витрат, що виникли під час доставки цих запасів до їхнього теперішнього місцезнаходження. [2]

Отже, всього МСБО 2 «Запаси» пропонує три способи визначення собівартості:

1. Метод конкретної ідентифікації їх індивідуальної собівартості, який використовується для запасів, товарів чи послуг, що призначені для конкретних проектів і замовлень та які, як правило, не є взаємозамінними. У всіх інших випадках використовуються наступні методи.

2. Метод ФІФО ґрунтується на припущенні, що запаси вибувають у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство, тобто ті одиниці, що були придбані або виготовлені першими, продаються першими.

3. Метод середньозваженої собівартості полягає в тому, що собівартість кожної одиниці визначається через середньозважену собівартість подібних одиниць на початок періоду та собівартість одиниць, придбаних або вироблених протягом періоду. Даний спосіб передбачає, що всі одиниці однорідних запасів мають однакову середню вартість.

МСБО 2 наполягає на застосовуванні однієї і тієї ж самої формули собівартості для всіх подібних запасів, а для запасів різного характеру або використання можуть застосовуватися різні формули обчислення собівартості [1]. Порівнюючи названі найрозповсюдженіші методи оцінки, необхідно розглянути детальніше кожен з них окремо та виділити переваги та недоліки їх застосування.

Отже, метод ФІФО дозволяє найбільш точно відобразити вартість запасів за їх фактичною хронологією придбання. Довга Т. А. вважає, що за допомогою даного методу вдається оцінити запаси за найактуальнішими ринковими цінами, як наслідок – вартість активів підприємства відображається у фінансовій звітності якомога достовірно. При цьому показник собівартості реалізованої продукції знижується, а фінансовий результат має динаміку максимального зростання. До того ж, якщо в умовах інфляції підприємство буде збільшувати ціну реалізації товарів, робіт чи послуг відповідно до збільшення ціни придбаних запасів, метод ФІФО може зберегти рівень рентабельності продажу та виробництва [3]. У свою чергу, недоліки методу виділила Бунда О. М. та віднесла до них вплив жорстких економічних умов зовнішнього середовища на величину валового прибутку. Автор також зазначила, що в умовах інфляції даний метод формує найбільший прибуток, а в умовах зниження цін, відповідно, мінімальний прибуток. [4] Враховуючи вищесказане, в періоди інфляції метод ФІФО є найвигіднішим саме для малого бізнесу.

У свою чергу, підприємствам, що мають велику кількість запасів різних видів чи цін придбання, доцільно використовувати оцінку за середньозваженою собівартістю. Найголовнішою перевагою цього методу є спрощення обліку, оскільки зникає потреба в обліку за кожною окремою партією запасів, а також з'являється можливість уникнути значних коливань у вартості запасів. При застосуванні даного методу в умовах інфляції, на відміну від ФІФО,

підприємство має середній рівень прибутку, а собівартість його запасів на кінець звітного періоду має нижче значення за їхню поточну вартість [3]. Основним недоліком оцінки за середньозваженою собівартістю є можливість спотворення фінансових показників за рахунок недостатнього контролю за правильністю їх списання і, як результат, невідповідності нарахування доходів та витрат.

Вибір методу оцінки запасів має велике значення для правильного фінансового обліку та відображення економічного становища підприємства, особливо в умовах інфляції. В таких умовах метод ФІФО може сприяти збереженню рівня рентабельності, проте, також є ризик завищення прибутку, що, в свою чергу, може зумовити високі податкові зобов'язання. Метод середньозваженої вартості ж є стабільнішим, адже він згладжує зміни вартості запасів, обчислюючи середню ціну за весь період. В періоди інфляції він дозволяє уникнути значних коливань у фінансових показниках. Підсумовуючи все вищесказане, в умовах інфляції метод ФІФО є найбільш доцільним для малих підприємств, що мають незначну кількість запасів та потребують точного відображення їхньої вартості. В цей час, для великих підприємств, які працюють з великими обсягами подібних запасів, найбільш практичним і стабільним буде метод середньозваженої собівартості.

Список використаної літератури:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення: 31.03.2025).
2. Шпінь, В., Мельник, Т. Методика оцінки запасів підприємства за вітчизняними і міжнародними стандартами обліку. Молодий вчений. 2021. 1 (89). С. 213-219.
3. Довга Т. А. Проблеми оцінки виробничих запасів господарюючими суб'єктами в умовах інфляції. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 8. С. 88–94.
4. Бунда О. М., Войналович Н. М. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія : Економіка та менеджмент. 2017. №12. С. 103-112.

*Переволоцька В.С., ст. гр. ОА-24
науковий керівник: к.е.н.,
проф., Бессонова С.І.
ДВНЗ «ПДТУ»*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У ХХІ столітті розвиток цифрових технологій цілком змінює всі сфери економіки, зокрема бухгалтерський облік. У цифровій економіці облік перестає бути лише інструментом фіксації фінансових фактів та подій. Він трансформується у динамічну, гнучку та інтелектуальну систему, яка забезпечує

постійний доступ до актуальної інформації, необхідної для ефективного управління.

Серед основних чинників, які зумовлюють розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки, варто виокремити швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, які змінюють підходи до збору, обробки та зберігання фінансових даних. Важливу роль відіграє також активне поширення хмарних сервісів, які забезпечують мобільність, доступність і безперервність облікових процесів. Глобалізація бізнес-середовища посилює необхідність у стандартизації та інтеграції облікових систем, що функціонують у різних юрисдикціях. Паралельно з цим підвищуються вимоги до швидкості, точності та достовірності фінансової інформації, і це зумовлює потребу в автоматизованих інструментах її обробки. Крім того, змінюються запити користувачів облікових даних. Якщо раніше облік сприймався відносно як джерело формальної звітності, то нині він розглядається як основа аналітичної оцінки та прийняття управлінських рішень [1].

Однією з головних тенденцій розвитку обліку є автоматизація облікових процесів. Сучасне програмне забезпечення дає змогу у реальному часі обробляти великі масиви даних, формувати фінансову звітність та виконувати аналітичні розрахунки. ERP-системи нового покоління об'єднують облік із логістикою, виробництвом, фінансами, що підвищує цілісність інформації та знижує ймовірність помилок.

Також надзвичайно важливою є інтеграція штучного інтелекту в облікові системи. Це дозволяє не тільки зменшити навантаження на обліковий апарат, а й виявляти приховані закономірності у фінансових даних, моделювати економічні ризики та робити прогнози. Наприклад, аналітика на базі AI здатна оперативно і точно виявляти шахрайські операції, аналізуючи нетипову поведінку у транзакціях.

Суттєві перспективи відкриває також використання технологій блокчейн. Їхнє впровадження дозволяє досягти прозорості, незмінності облікових записів і формує довіру між сторонами угод. У довгостроковій перспективі блокчейн може стати основою нової моделі бухгалтерського обліку - децентралізованої, автоматизованої та самоперевіряючої [3].

У сфері регулювання поступово впроваджуються цифрові стандарти фінансової звітності, зокрема XBRL (eXtensible Business Reporting Language). Вони забезпечують єдині формати обміну даними, полегшують інтеграцію облікової інформації між компаніями, державними органами, інвесторами. Це сприяє підвищенню прозорості фінансової інформації.

У інших напрямках бухгалтерський облік також змінюється. Цифрова економіка створює нові типи активів, наприклад, цифрові продукти, нематеріальні платформи, які не завжди чітко описані у діючих стандартах. Це вимагає модернізації принципів визнання, оцінки та класифікації активів і зобов'язань, а також врахування цифрових ризиків у формуванні резервів та оцінці фінансового стану підприємств [2].

Таким чином, розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки охоплює не лише технічні аспекти автоматизації, а й методологічні, аналітичні та концептуальні зміни. Він передбачає перехід від традиційної функції обліку як «історичної фіксації» до функції інформаційного управління - на основі аналітики, даних у реальному часі та проактивного підходу до управлінських рішень.

Перспективи розвитку бухгалтерського обліку полягають у його цифровій еволюції, тобто, від класичної моделі до інтелектуальної системи, яка підтримує стратегічне управління, забезпечує інформаційну прозорість і є частиною глобальної цифрової інфраструктури економіки.

Список літератури:

1. Пілевич Д.С. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. №3(23). С. 149–157. <https://ir.stu.cn.ua/jspui/bitstream/123456789/21908/1/149-157.pdf>
2. Скасько О., Манчур І. Теоретичні основи побудови бухгалтерського обліку та звітності в середовищі цифрової економіки. Економіка, підприємництво, менеджмент. 2021. Т. 8, №1. С. 14–19. <https://eem.com.ua/uk/journals/tom-8-1-2021/teoretichni-osnovi-pobudovi-bukhgalterskogo-obliku-ta-zvitnosti-v-seredovishchi-tsifrovoyi-ekonomiki>
3. Колісник О., Гуріна Н., Дружинська Н., Головчак Г., Фоміна Т. Інноваційні технології в бухгалтерському обліку та аудиті: до питання використання технології блокчейн. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2023. №3(50). С. 24–41. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.50.2023.4082>

*Рибалка Б.Р., ст. гр. 071-21-1
науковий керівник: д.е.н., проф., МВА Усатенко О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МСБО ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА

Основні засоби відіграють ключову роль у діяльності багатьох підприємств, особливо великих компаній у сфері промисловості, виробництва та надання послуг. Вони складають собою значну частину активів та безпосередньо впливають на ефективність і продуктивність, а отже, й на фінансові результати підприємства. Зважаючи на те, що володіння широкою базою основних засобів, як правило, є характерним для тих організацій та установ, які повинні вести бухгалтерський облік та складати фінансову звітність відповідно до міжнародних стандартів, доцільно зосередити увагу на особливостях обліку цих необоротних активів саме в такому контексті. В рамках цього дослідження розглядається

процес амортизації основних засобів, що представляє собою розподіл їх вартості протягом строку корисного використання, який впливає на формування витрат та рентабельність.

Дана тема попередньо вже була предметом різних наукових статей. Зокрема, такі науковці як Г.О. Москалюк та В. О. Цуканова у своїй роботі розглянули відмінності в обліку основних засобів, у тому числі й щодо амортизації, за національними та міжнародними стандартами [2]; С. І. Душна провела схоже, проте більш детальне, дослідження фокусуючись саме на порівнянні методів зносу цих необоротних активів [3]; а О. М. Вакульчик, О. В. Коновалова та Я. С. Ковальов визначили вимоги не тільки бухгалтерського, а й податкового обліку до процедури амортизації основних засобів [4].

Отже, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності у частині основних засобів регулює Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». Він визначає ці активи як матеріальні об'єкти, які зберігаються на підприємстві з ціллю використання у виробництві, постачанні, наданні послуг, для здачі в оренду або для адміністративних потреб, очікувано, протягом більш ніж одного періоду (календарного або операційного року). Амортизацією, у свою чергу, цей стандарт називає систематичне розподілення суми активу протягом строку його корисної експлуатації [1].

Перш за все, в МСБО наголошується: якщо об'єкт основних засобів складається з декількох значних частин, вони мають амортизуватися окремо. Наприклад, для вантажного транспортного засобу строки експлуатації кузова, двигуна та шин можуть бути різні, а тому їх вартість має розподілятися окремо. В той же час, менш вагомі частини доцільно групувати для спрощення їх обліку.

Сумою, що підлягає амортизації, є первісна вартість основного засобу (його собівартість, у разі створення, або вартість купівлі разом з витратами на доставку, монтаж, ремонт та іншими витратами, які безпосередньо стосуються даного активу) за виключенням його ліквідаційної вартості (суми, що підприємство очікує отримати внаслідок ліквідації даного активу). Строк корисного використання встановлюється підприємством виходячи з очікуваної інтенсивності його експлуатації, очікуваного фізичного та морального зносу, технічного та комерційного зносу, а також правових обмежень, спираючись на судження, сформоване на досвіді використання подібних активів [1]. Окремої уваги тут потребують земельні ділянки, адже на них, за деякими винятками, не встановлюються строки експлуатації, а отже, вони не амортизуються. Проте, зносу підлягають витрати, що входять в собівартість таких ділянок, наприклад, витрати на відновлення території.

Амортизація об'єкту основних засобів має нараховуватися з моменту, коли він доставлений до місця призначення та готовий до використання і доки він повністю не амортизується або не буде проданий, безоплатно переданий, ліквідований або виведений з експлуатації у будь-який інший спосіб. При цьому, якщо протягом цього періоду актив тимчасово не використовується, це не є підставою для припинення амортизаційних відрахувань.

Розподіл вартості об'єкту основних засобів здійснюється за одним з методів, запропонованих стандартом. На відміну від НП(С)БО 7 «Основні засоби», в якому зазначено п'ять можливих способів, МСБО 16 передбачає використання лише трьох. До них відносяться: прямолінійний метод, метод зменшення залишку та метод суми одиниць продукції. Обраний спосіб амортизації має відображати те, як підприємство планує використовувати даний актив та яку вигоду очікує від нього отримати в майбутньому.

Прямолінійний метод амортизації передбачає рівномірний розподіл вартості об'єкта основного засобу протягом усього періоду експлуатації. Згідно з методом зменшення залишкової вартості, найбільша частина нараховується в перший рік, поступово зменшуючись з кожним наступним. Метод суми одиниць продукції ґрунтується на припущеннях щодо майбутнього використання або продуктивності основного засобу, що амортизується. Важливо зазначити, що метод амортизації, так само як і вартість та строк корисного використання активу, мають переглядатися, як мінімум, один раз в кінці кожного фінансового року, особливо, у тому разі, якщо спосіб його використання змінився.

Згідно з МСБО 16, амортизаційні відрахування визнаються як прибутки або збитки періоду, у якому були нараховані, у тому разі, якщо вони не відносяться до складу собівартості іншого активу (наприклад, знос виробничого обладнання входить до вартості готової продукції, виробленої за допомогою цього основного засобу). Таким чином, амортизація має прямий вплив на фінансові результати підприємства та його звітність. Вона зменшує балансову вартість основних засобів у звіті про фінансовий стан та чистий прибуток у звіті про фінансові результати.

Отже, амортизація основних засобів є важливим елементом бухгалтерського обліку та фінансової звітності, який вимагає від підприємства застосування професійного судження при визначенні строку корисного використання активів, їх ліквідаційної вартості та оптимального методу амортизації. Дотримання вимог МСБО 16 забезпечує актуальність та достовірність інформації щодо стану основних засобів, безпосередньо впливаючи на формування собівартості, а також об'єктивну оцінку фінансових результатів та балансової вартості активів компанії.

Список літератури:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби : Стандарт; IASB від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/go/929_014.
2. Москалюк, Г. О., Цуканова, В. О. Основні засоби крізь призму обліку за П(С)БО та МСФЗ: порівняльний аналіз. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. №9-10. 2021. С. 86-91.
3. Душна, С. І. Методи амортизації основних засобів: порівняльна характеристика МСФЗ та НП(С)БО. *Бухгалтерський облік, аналіз, контроль і оподаткування: стан, проблеми та перспективи розвитку*: матеріали XVIII

Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищої освіти і молодих учених, м. Львів, 2 черв. 2023 р. С. 27-28.

4. Вакульчик, О. М., Коновалова, О. В., Ковальов, Я. С. Амортизація основних засобів за вимогами бухгалтерського і податкового обліку. Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні фінансово-економічною безпекою в умовах діджиталізації: матеріали IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 12-13 лист. 2020 р. С. 63-66.

*Цибенко О.А., ст. гр.071м-24-1
науковий керівник: к.е.н., доц., МВА Шишкова Н.Л.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

АНАЛІЗ ФОРВАРДНОГО КОНТРАКТУ ІЗ ТОВАРНИМ ДЕРИВАТИВНИМ АКТИВОМ

Сучасні підприємства, особливо в аграрному секторі, активно стикаються з високою мінливістю цін на товарні активи, коливанням валютного курсу та нестабільністю ринку. В таких умовах ефективне управління фінансовими ризиками стає критичним чинником стабільного розвитку бізнесу. Форвардні контракти є одним з ключових інструментів хеджування ризиків, що дозволяють забезпечити фінансову стійкість компаній, заздалегідь фіксуючи вартість товару та уникати небажаних втрат від цінових коливань.

Згідно пп. 14.1.45.3 Податкового Кодексу України, форвардний контракт — цивільно-правовий договір, за яким продавець зобов'язується у майбутньому в установленний строк передати базовий актив у власність покупця на визначених умовах, а покупець зобов'язується прийняти в установленний строк базовий актив і сплатити за нього ціну, визначену таким договором.[1] Такий вид контрактів є позабіржовими деривативами, оскільки вони укладаються безпосередньо між учасниками ринку, без посередництва біржі.

Ключовими характеристиками форвардного контракту є:

- Фіксована ціна: ціна товару визначається на момент укладання договору.
- Відсутність біржового регулювання: на відміну від ф'ючерсів, форварди укладаються індивідуально між сторонами.

- Обов'язковість виконання: сторони зобов'язані виконати контракт незалежно від зміни ринкової ціни.

- Високий кредитний ризик: через відсутність клірингової палати (установи, що перевіряє платоспроможність контрагентів та через яку можливі фінансові транзакції) існує ризик невиконання зобов'язань однією зі сторін.

Бухгалтерський облік даного деривативу здійснюється згідно з МСФЗ 9 "Фінансові інструменти", форвардні контракти оцінюються за справедливою вартістю з відображенням зміни вартості у прибутках або збитках.[2] Бухгалтерський облік форвардних контрактів не потребує щоденної переоцінки за поточним курсом або ставками, тому має суттєву перевагу над іншими похідними інструментами. За допомогою плану рахунків, здійснення

бух-галтерських проведення відбувається тільки двічі — на дату укладання угоди і на дату платежу.[3]

Але, на момент укладення контракту бухгалтерські записи можуть не відображати операцію в балансі, оскільки це лише майбутнє зобов'язання (можливі записи на позабалансових рахунках).

Регулювання форвардних контрактів з товарними деривативним активом в Україні регламентується Законом України «Про ринки капіталів та організовані товарні ринки». Цей закон визначає правові засади укладання та виконання деривативних контрактів .[4]

- ПДВ: операції за форвардними контрактами не обкладаються ПДВ до моменту фактичного постачання товару;

- податок на прибуток: якщо компанія отримує дохід від контракту (різницю між контрактною та ринковою ціною), він підлягає оподаткуванню. Якщо компанія зазнає збитку, його можна включити до витрат для зменшення бази оподаткування.[5]

На прикладі умовної компанії “АгроЗерно”, яка уклала форвардний контракт з фіксуванням ціни із “МлинКом” на постачання 500т пшениці за ціною \$250 за тонну, пропонуємо подивитися як будуть складатися бухгалтерські операції для обох учасників.

Для “АгроЗерно”:

ДТ 361 “Розрахунки з покупцями” - КТ 702 “Дохід від реалізації”

ДТ 702 “Дохід від реалізації” - КТ 643 “Податкові зобов'язання з ПДВ”

ДТ 902 “Собівартість реалізованої продукції” - КТ 281 “Товари”

Для “МлинКом”:

ДТ 281 “Товари” - КТ 631 “Розрахунки з постачальниками”

ДТ 641 “Податковий кредит з ПДВ” - КТ 631 “Розрахунки з постачальниками”

За даним прикладом можливі два сценарії: якщо ринкова ціна активу у момент виконання контракту зростає, покупець виграє, а продавець втратить потенційний прибуток; якщо ціна знизиться, продавець виграє, покупець несе витрати.

У сучасних умовах ведення бізнесу використання форвардних контрактів дозволяє мінімізувати цінові коливання, однак, як і будь-який фінансовий інструмент, вони мають притаманні ризики, такі як: ціновий; ринковий; ліквідний; регуляторний; форс-мажори та валютний. Нижче запропоновані методи для зменшення.

1. Використання додаткових фінансових інструментів: опціони, страхування, свопи дозволяють компенсувати можливі збитки.

2. Аналіз контрагента: ретельна перевірка фінансового стану, репутації та історії виконання контрактів знижує кредитний ризик.

3. Диверсифікація контрактів: укладення декількох угод з різними контрагентами зменшує залежність від одного постачальника чи покупця.

4. Включення захисних умов до договору: передбачення штрафних санкцій, пунктів про дострокове розірвання або зміну умов контракту.

5. Використання ф'ючерсів на біржових платформах: заміна форвардних контрактів біржовими аналогами дозволяє знизити ризики завдяки кліринговим системам та можливості дострокового закриття позиції.

6. Валютне хеджування: застосування форвардних валютних контрактів або свопів для нейтралізації валютного ризику.

Проведений аналіз дозволяє дійти висновку, що форвардні контракти є невід'ємним елементом сучасної фінансової системи, відіграючи ключову роль у забезпеченні стабільності діяльності суб'єктів господарювання. Форвардні угоди функціонують як ефективний механізм хеджування фінансових ризиків, насамперед цінових, що дозволяє підприємствам мінімізувати вплив ринкової мінливості на результати їх фінансово-господарської діяльності.

Наукова значущість дослідження полягає в тому, що воно систематизує основні характеристики, бухгалтерський та податковий облік форвардних контрактів, а також комплекс ризиків, притаманних цьому фінансовому інструменту.

Впровадження положень МСФЗ 9 "Фінансові інструменти" для обліку форвардних контрактів дозволяє забезпечити прозорість та достовірність фінансової звітності, що відповідає вимогам міжнародних стандартів. Це сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості підприємств, їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на світовому ринку.

Список літератури:

1. Податковий Кодекс України (пп. 14.1.45.3)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find=1&text=134.1#Text>
2. МСФЗ 9 "Фінансові інструменти"
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text
3. План рахунків бухгалтерського обліку
<https://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/388-plan-rahunkiv.html>
4. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
5. Податковий Кодекс України (ст. 134 п.1)
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17?find=1&text=134.1#Text>

*Ушаков С.І., ст. гр.071-21-1
науковий керівник: д.е.н., проф., Усатенко О.В.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОБЛІКУ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) відіграють ключову роль у сучасному світі, де економічна глобалізація досягла безпрецедентних

масштабів. З огляду на глобалізацію фінансових ринків, збільшення обсягів міжнародної торгівлі та залучення іноземних інвестицій виникає потреба у створенні єдиних правил ведення бухгалтерського обліку, зрозумілих як для національних, так і для закордонних користувачів фінансової інформації. Цю функцію виконують міжнародні стандарти обліку, головною метою яких є забезпечення прозорості, порівнянності та надійності фінансової інформації для всіх учасників ринку. Важливим етапом інтеграції національної економіки до світової є імплементація цих стандартів на законодавчому та практичному рівні. МСФЗ дозволяють компаніям представляти свої фінансові дані у стандартизованому вигляді, що полегшує аналіз та порівняння показників організацій із різних країн. Це сприяє:

- прозорості фінансової звітності, що дозволяє інвесторам та кредиторам ухвалювати обґрунтовані рішення;
- зниженню ризиків, пов'язаних із непорозуміннями чи неточностями у звітності;
- підвищенню довіри до компаній на міжнародних ринках капіталу;
- підвищенню інвестиційної привабливості держави;
- гармонізації національного законодавства із загальноприйнятими міжнародними нормами.

Для України впровадження МСФЗ має стратегічне значення, зокрема у контексті інтеграційних процесів до Європейського Союзу, а також для забезпечення прозорості діяльності вітчизняних компаній.

Тема міжнародних стандартів обліку привернула увагу багатьох дослідників та активно вивчалась як зарубіжними, так і українськими науковцями.

Серед зарубіжних дослідників слід виділити Маклін Р – його роботи зосереджені на аналізі того, як МСФЗ впливають на достовірність фінансової звітності та її відповідність потребам користувачів; Нобс К. – відомого своїми дослідженнями еволюції стандартів обліку, адаптації МСФЗ у різних країнах і порівнянням їх із національними системами. В Україні питаннями міжнародних стандартів займалися Беляєва З.Т. – аналізувала особливості адаптації МСФЗ в українській економіці; Журавльова І.В. – досліджувала вплив МСФЗ на фінансову стабільність підприємств. Праці саме цих вчених становлять вагомий теоретичний і практичний базис для розуміння специфіки впровадження стандартів у різних країнах.

До міжнародних стандартів відносяться МСФЗ (IFRS) – міжнародні стандарти фінансової звітності, затверджені після 2001 року, які регулюють визнання, оцінку, подання та розкриття фінансової інформації та МСБО (IAS) – міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (раніше діючі, частково замінені IFRS).

Серед принципів МСФЗ головними принципами є:

- Оцінка активів за справедливою вартістю.
- Визнання доходів та витрат за принципом нарахування.
- Прозорість - повне розкриття інформації.

Україна активно впроваджує міжнародні стандарти фінансової звітності, починаючи з 2012 року, обов'язкове застосування МСФЗ поширюється на публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії та підприємства, що становлять суспільний інтерес.

Встановимо основні проблеми імплементації:

- Відмінності між національним податковим законодавством та принципами МСФЗ;
- Низький рівень кваліфікації бухгалтерів;
- Відсутність єдиної інформаційної бази для спрощення застосування стандартів.

Для подолання зазначених проблем в Україні впроваджуються такі заходи:

- Розширення програм навчання бухгалтерів та аудиторів.
- Поглиблення навчання бухгалтерських кадрів;
- Проведення семінарів та курсів підвищення кваліфікації;
- Адаптація національного законодавства відповідно до вимог МСФЗ.
- Використання сучасних програмних продуктів для автоматизації процесу обліку та складання фінансової звітності.

Міжнародні стандарти фінансової звітності є необхідним елементом ефективної інтеграції України у світову економіку. Їх імплементація забезпечує прозорість, довіру та підзвітність діяльності вітчизняних компаній. Для успішного впровадження стандартів необхідно вирішити ряд викликів, серед яких - підвищення рівня підготовки бухгалтерів, адаптація законодавства та вдосконалення інформаційної інфраструктури. У комплексі ці заходи дозволять Україні забезпечити стабільний економічний розвиток та зміцнити свої позиції на міжнародному фінансовому ринку.

Список літератури:

1. Усатенко О.В., Пашкевич М.С. Професійне судження у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності за МСБО та МСФЗ. Бізнес Інформ. 2023. № 3. С. 90-95. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001404212>.
2. Tetyana Akimova, Svitlana Pryymak, Anna Kostyakova, Olga Usatenko, Volodymyr Lytvynenko. The Impact of Innovations in Enterprise Accounting and Control Systems on Optimizing the Analysis of Financial Reporting in the Transition to IFRS. Economic Affairs, Vol. 69 (Special Issue), pp. 371-379, February 2024. DOI: 10.46852/0424-2513.1.2024.39 (включено до Scopus)<https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv69n1z13.pdf>
3. Засадний, Богдан; Чубук, Дарина. Відмінності концептуальної основи фінансової звітності за МСФЗ та НП (С) БО. Молодий вчений, 2023, 2

(114): 97-101.

4. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт щодо впровадження МСФЗ в Україні. URL: <https://mof.gov.ua> (дата звернення: 02.04.2025)

5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 02.04.2025)

*Цибенко О.А., ст. гр. 071м-24-1
науковий керівник: к.е.н., доц., МВА Шагоян С.М.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

У сучасному світі, де фінанси дедалі більше діджиталізуються, а економіка — глобалізується, питання податкового обліку виходить далеко за межі простої звітності. Це вже інструмент прозорості, фінансової стабільності та навіть національної безпеки. І саме тому тема регулювання податкового обліку є надзвичайно актуальною.

Сучасна держава — це не лише армія чи політика. Це ще й фінансовий механізм, що щодня потребує стабільного доходу. Податки — основне джерело цього доходу. І саме завдяки податковому обліку ми можемо точно визначити, хто, скільки і коли повинен сплатити до бюджету. Такий облік має бути не просто правильним, а прозорим, зрозумілим, уніфікованим і контрольованим. Відтак, держава має чітко регламентувати його ведення — через закони, стандарти, органи контролю. Інакше — хаос, тіньова економіка, бюджетні втрати.

У найпростішому розумінні податковий облік — це система, за якою фіксуються доходи, витрати та інші фінансові операції з метою обчислення податків. Відповідно до Податкового кодексу України, податковий облік — це облік доходів, витрат та інших показників, що мають значення для визначення об'єктів оподаткування. [1]

Виникає питання навіщо держава регулює цей облік? Державне регулювання у сфері податкового обліку виконує кілька ключових функцій. По-перше, воно встановлює єдині правила гри для всіх суб'єктів господарювання. Без цього неможливо було б забезпечити рівність усіх платників податків перед законом. По-друге, регулювання дає змогу забезпечити контроль за повнотою та своєчасністю сплати податків. У сучасних умовах, коли тіньова економіка й досі займає значну частку в структурі господарства, це має критичне значення. І, нарешті, державне регулювання гарантує правову визначеність і стабільність — умови, без яких ефективна економіка функціонувати не може.

Основним документом, який регулює податковий облік в Україні, є Податковий кодекс України [1]. Крім того, важливе значення має Закон України

«Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», який визначає загальні принципи організації обліку на підприємствах. [2] Податковий облік у багатьох випадках ґрунтується на даних бухгалтерського обліку, тож без належної якості останнього податковий облік просто не може існувати. Доповнюють нормативну базу Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), затверджені Міністерством фінансів України. [3]

Процес регулювання податкового обліку — це злагоджена робота кількох гілок влади та інституцій: Верховна Рада України ухвалює закони, які є базовими для усієї системи податкового обліку. Кабінет Міністрів України приймає постанови та розпорядження, що деталізують застосування норм:

1. Міністерство фінансів України розробляє стандарти, положення, методики.

2. Державна податкова служба (ДПС) України здійснює практичне адміністрування, проводить перевірки та консультації.

Податковий облік може вестися як у паперовій, так і в електронній формі. З кожним роком електронізація набирає обертів — і це позитивна тенденція. Електронна звітність, електронний кабінет платника податків, автоматизовані системи обліку — усе це зменшує ризики помилок і зловживань, прискорює процес обліку та подання звітності. Завдяки електронним сервісам, які впроваджує ДПС, підприємства можуть уникати паперової тяганини та зосередитись на розвитку бізнесу. Незважаючи на те, що податковий і бухгалтерський облік — це різні системи, між ними існує тісний зв'язок. Бухгалтерський облік є джерелом даних для податкового обліку. Проте не всі показники збігаються. У випадку розбіжностей між даними бухгалтерського обліку та нормами Податкового кодексу, пріоритет має саме податкове законодавство (4).

У підсумку, ми бачимо, що система державного регулювання податкового обліку в Україні вже має розгалужену нормативну базу, чіткий інституційний механізм та активно рухається у бік цифровізації. Проте, попри всі досягнення, ця сфера й досі стикається з рядом серйозних проблем, які впливають як на ефективність самого обліку, так і на загальний рівень довіри до податкової системи. І саме сучасні виклики, з якими доводиться стикатися, та можливі шляхи їх подолання, представлені нижче в таблиця 1.

Таблиця 1

Сучасні виклики подолання цифровізації

Головні проблеми	Напрями подолання
- надмірна складність законодавства; - часті його зміни; - неоднозначність деяких формулювань; - навантаження на малий та середній бізнес.	Цифровізація — продовження впровадження автоматизованих систем, спрощення електронної звітності; Уніфікація обліку — зближення норм бухгалтерського і податкового обліку. Це дозволить уникати дублювання та помилок. Податкова стабільність — впровадження мораторію на часті зміни, створення

	«податкових правил гри» хоча б на кілька років наперед. Покращення комунікації з бізнесом — через прозорі консультації, інтерфейси електронних сервісів, адаптовані пояснення законів.
--	---

Отже, податковий облік — це не просто технічна процедура, а важливий інструмент фінансового контролю, який має прямий вплив на економічну стабільність держави. Його державне регулювання забезпечує ефективне функціонування податкової системи, сприяє зменшенню тіньового сектору та створює передумови для сталого розвитку.

У майбутньому саме цифровізація, прозорість та стабільність податкового законодавства мають стати основою для модернізації обліку. А держава — не лише як контролер, але й як партнер платника податків — має допомагати будувати прозору, зручну і справедливую систему.

Список літератури

- 1) Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 року із змінами та доповненнями <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- 2) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» №996-XIV від 16.07.1999 року із змінами та доповненнями <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
- 3) Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку (НП(С)БО), затверджені Міністерством фінансів України <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja1>
- 4) Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 року із змінами та доповненнями ст.44 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

СЕКЦІЯ 2 ПОДАТКОВА РЕФОРМА: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ БІЗНЕСУ ТА ДЕРЖАВИ

*Бондаренко Д.А., ст. гр.071з-23стн-2,
Поддубна Є.В., ст. гр.071з-23стн-2,
науковий керівник: к.е.н., доц. Руденко С.В.
Державний біотехнологічний університет*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПОВОЄННОГО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВИ

Податкова система відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності держави, виконанні соціальних зобов'язань, підтримці обороноздатності та стимулюванні економічного розвитку. В умовах повномасштабної військової агресії російської федерації проти України, яка триває з лютого 2022 року, постала гостра потреба в перегляді функціонування податкової системи як інституційного інструмента державного регулювання. Надзвичайні обставини війни обумовили значне навантаження на бюджетну систему, різке зменшення надходжень до державного бюджету, масштабне скорочення ділової активності та одночасне зростання потреб у фінансуванні оборони держави, гуманітарної підтримки та критичної інфраструктури.

Актуальність трансформації податкової системи обумовлена необхідністю забезпечення фінансової стійкості у воєнний період та створення передумов для ефективного економічного відновлення держави у післявоєнний час. Держава має підтримувати бізнес та громадян, які постраждали від бойових дій, і в той же час, з іншого боку повинна забезпечити достатній рівень бюджетних надходжень. Це, у свою чергу, вимагає гнучких, адаптивних, але водночас стратегічно вивірених рішень у сфері податкової політики.

У період з 2022 по теперішній час податкова система України зазнала суттєвих змін, і, на наш погляд, серед позитивних, треба виділити такі:

- запровадження тимчасових податкових пільг, зокрема розширення спрощеної системи оподаткування, зниження ставок єдиного податку для малого бізнесу, відстрочення сплати деяких податкових зобов'язань для постраждалих підприємств [1];

- мобілізація внутрішніх фінансових ресурсів, включно з переглядом акцизної політики, посиленням контролю за трансфертним ціноутворенням та тіньовою економікою, а також впровадженням цифрових інструментів контролю;

- фіскальна гнучкість: зменшення адміністративного тиску з боку податкових органів, тимчасове скасування штрафних санкцій і спрощення процедур подання звітності;

- зростання ролі міжнародної фінансової допомоги, що частково компенсувало втрати бюджетних надходжень, але водночас потребувало підвищення прозорості та ефективності державного фінансового менеджменту.

У той же час варто виділити і ряд негативних змін в податковій системі за останні роки її функціонування:

- часті зміни до Податкового кодексу, непередбачуваність у термінах дії пільг і ставок призводять до зниження довіри бізнесу та ускладнюють фінансове планування;

- в умовах високого фіскального навантаження частина підприємств переходить у «тінь», щоб уникнути податкових зобов'язань [2];

- запровадження міжнародних правил (вимагає додаткових знань і витрат, що є складним завданням для малих і середніх підприємств.

- попри цифрові інновації, зберігаються проблеми із прозорістю, якістю сервісів та ефективністю роботи податкових органів.

В рамках оцінки зазначених тенденцій з податковою системою України, вважаємо, що трансформація податкової політики має бути орієнтована на досягнення фінансової стійкості у воєнний період і водночас – на створення передумов для сталого повоєнного розвитку. Ми виділили п'ять напрямів такої трансформації, які представлені нижче.

Першочерговим напрямом розвитку має стати підвищення стабільності податкового законодавства. Часті зміни норм, ставок та пільг породжують правову невизначеність, знижують прогнозованість для бізнесу та стримують інвестиції. Податкова політика повинна передбачати середньострокове планування зі зрозумілими правилами, що діятимуть упродовж тривалого часу.

Другий напрям – оптимізація податкового навантаження. Високі ставки оподаткування в поєднанні з новими обов'язковими платежами, зокрема підвищеним військовим збором, викликають зростання тіньової економіки. Необхідно забезпечити баланс між потребами бюджету та здатністю платників виконувати свої зобов'язання.

Третій важливий вектор – інституційне оновлення податкових органів. Підвищення ефективності адміністрування податків, прозорості дій фіскальних служб, спрощення процедур подання звітності та зменшення корупційних ризиків мають стати ключовими орієнтирами. Особливу роль у цьому відіграє продовження цифровізації, але з фокусом на якість сервісу та зручність для платників.

Четвертий напрямок стосується податкової підтримки відновлення та інвестицій. У повоєнний період податкова система повинна стимулювати внутрішнє виробництво, розвиток малого та середнього бізнесу, залучення іноземного капіталу. Для цього необхідно запроваджувати податкові пільги для інвестиційних проєктів, відбудови інфраструктури, створення нових робочих місць, а також сприяти розвитку пріоритетних галузей – аграрного сектору, енергетики, ІТ.

П'ятий стратегічний напрям – ефективне впровадження міжнародних стандартів. Україна прагне інтеграції у світовий фінансово-економічний простір, тож адаптація до міжнародних правил є необхідною. Водночас цей процес має супроводжуватися роз'ясненням для бізнесу, наданням методичної допомоги, особливо малим підприємствам.

У підсумку, трансформація податкової системи має враховувати як короткострокові виклики воєнного часу, так і довгострокові завдання відновлення. Податкова політика повинна поєднувати фіскальну дисципліну з розвитковими імпульсами, орієнтованими на прозорість, передбачуваність і партнерство між державою та платниками податків.

Список літератури:

1. Біленко О., Савченко С. Трансформація механізму податкової політики в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 46. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-19>.

2. Як побудувати податкову стратегію виходу з бізнесу в 2023 році: актуальні питання та проблеми. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/podatкова-praktika/yak-pobuduvatipodatkovu-strategiyu-vihodu-z-biznesu-v-2023-roci--aktualni-pitannya-ta-problemi.html>.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО ТА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМИ

Котлярова Г.С., ст. гр. 071-21-1

Науковий керівник: доцент Шишкова Н.Л.

НТУ «Дніпровська політехніка»

Фінансовий контроль є ключовим інструментом забезпечення законності, ефективності та прозорості у використанні фінансових ресурсів. Він поділяється на три основні види: внутрішній, державний та незалежний фінансовий контроль. Кожен із них має свої принципи, механізми та сфери застосування. Але існують методологічні та нормативні розбіжності, узгодження яких дозволить узагальнити та систематизувати різні складові фінансового контролю.

Так, внутрішній фінансовий контроль здійснюється безпосередньо в межах організації або установи з метою забезпечення дотримання внутрішніх політик, процедур та законодавчих вимог. Основні принципи внутрішнього контролю включають: незалежність (відокремленість функції контролю від інших управлінських функцій для забезпечення об'єктивності.); безперервність (постійний моніторинг та оцінка фінансових операцій); документування (фіксація всіх контрольних процедур та результатів для подальшого аналізу та аудиту). При цьому механізми внутрішнього контролю можуть включати: розподіл обов'язків (розмежування повноважень між працівниками для запобігання конфлікту інтересів); внутрішні аудити (регулярні перевірки фінансової діяльності підрозділів); система затверджень (впровадження процедур схвалення фінансових операцій на різних рівнях управління). Зокрема, у державних установах України впроваджується система внутрішнього контролю відповідно до рекомендацій Міністерства фінансів, що сприяє підвищенню ефективності управління бюджетними коштами [1].

Державний фінансовий контроль здійснюється уповноваженими органами з метою перевірки законності та ефективності використання державних фінансів. Основні його принципи: законність (дотримання всіх нормативно-правових актів при здійсненні фінансових операцій); прозорість (відкритість процесів контролю

та звітності); підзвітність (обов'язок надання звітів про результати фінансової діяльності) [2]. При цьому механізми державного контролю включають: ревізії та перевірки (планові та позапланові інспекції фінансової діяльності державних установ.); аудит (оцінка фінансових звітів та операцій на відповідність встановленим стандартам); моніторинг - постійне спостереження за фінансовими потоками та використанням бюджетних коштів. В Україні функції державного фінансового контролю виконує Рахункова палата, яка здійснює аудит та аналіз ефективності використання державних ресурсів.

Таким чином, внутрішній, державний фінансовий контроль мають спільну мету - забезпечення ефективного та законного використання фінансових ресурсів [3]. Однак вони відрізняються за рядом характеристик: суб'єкти контролю (внутрішній контроль здійснюється власними підрозділами організації, державний - спеціалізованими державними органами); об'єкти контролю (внутрішній контроль фокусується на діяльності самої організації, державний - на використанні державних коштів та діяльності підзвітних установ); мета контролю (внутрішній контроль спрямований на вдосконалення управління, державний - на виправлення недоліків та недопущення їх у майбутньому) [4].

Список літератури:

1. Шишкова Н.Л. Контроль: незалежний, внутрішній, державний: Навч. посіб. Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». –Д. : НТУ «ДП», 2021. – 155 с.
URL: <https://ir.nmu.org.ua/handle/123456789/157729>
2. <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1057>
3. https://arm.navs.edu.ua/books/finance_law_20/nm/them2.html
4. <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7959/%D0%97%D0%B0%D0%BC%D1%83%D0%BB%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

СЕКЦІЯ З РОЛЬ ОБЛІКУ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

*Захаров Д.М., PhD, доцент,
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»*

МЕРЕЖЕВИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ КООРДИНАЦІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації організаційні структури дедалі більше відходять від традиційних ієрархічних моделей та інтегруються у складні міжфірмові мережі. Водночас, концепція сталого розвитку передбачає не лише економічну ефективність, а й соціальну відповідальність та екологічну стійкість. У цьому контексті бухгалтерський облік відіграє ключову роль у формуванні ефективних механізмів координації між учасниками мережі, сприяючи прозорості, довірі та взаємовигідній співпраці.

Традиційні методи бухгалтерського обліку, розроблені для централізованих організаційних структур, не завжди здатні ефективно відображати взаємозв'язки та відповідальність у мережових формах управління. Це особливо актуально для компаній, що діють у секторах з високою динамікою змін та залежністю від партнерських відносин. Адаптація бухгалтерського обліку до потреб мережової координації є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку, оскільки вона дозволяє оцінювати не лише фінансові результати, але й нефінансові показники, такі як екологічний слід, соціальний вплив та інноваційний потенціал.

Перетин бухгалтерського обліку та мережової координації став центром у сучасних дослідженнях, що відображає складність сучасних ділових відносин, які виходять за рамки традиційних ієрархічних або ринкових форм координації [2]. Оскільки мережі стають помітною організаційною формою, особливо в галузях, що характеризуються швидкими технологічними змінами та міжфірмовими залежностями, системам бухгалтерського обліку доручається підтримувати багатовимірні процеси координації.

Бухгалтерський облік відіграє вирішальну роль в управлінні відносинами, які поєднують ієрархічні, ринкові та кооперативні форми координації [4]. У випадку Ericsson і Telia Mobile проілюстровано, як бухгалтерський облік вбудований у складну мережову структуру, що охоплює кілька підрозділів і різноманітні міжорганізаційні інтерфейси. Методи обліку, які традиційно розроблялися для ієрархічних структур, використовуються для управління мережевими взаємовідносинами, хоча й з необхідними адаптаціями для пристосування до змінних меж і різноспрямованих взаємодій, властивих мережам.

Дослідження Х. Хоканссона та Дж. Лінда підкреслює, як облікова інформація сприяє координації, забезпечуючи спільне розуміння між

мережевими партнерами [2]. У рамках спільного виміру відносин Ericsson–Telia бухгалтерський облік використовується не лише для вимірювання ефективності, але й для узгодження спільних цілей і вирішення конфліктів. Це відображає перехід від використання бухгалтерського обліку виключно як механізму контролю до його використання як фасилітатора міжорганізаційного діалогу та спільного вирішення проблем [3]. Перехід від ієрархічної до мережевої координації створює проблеми для звичайних практик бухгалтерського обліку. Традиційні методи бухгалтерського обліку, які передбачають чітко визначені організаційні межі, намагаються вловити взаємозалежності та перекривання відповідальності, які характеризують мережі. Хоча фінансові результати залишаються важливими, нефінансові показники та якісні оцінки стають центральними в оцінці успіху мережових відносин [2].

У цьому прикладі додатково підкреслюється співіснування ринкової конкуренції та взаємодії всередині мережі. Суперництво між різними підрозділами управління ключовими клієнтами у компанії Ericsson, кожен з яких представляє окремі потреби клієнтів, створює певну форму координації внутрішнього ринку [2]. Одночасно проекти співпраці між Ericsson і Telia Mobile є прикладом спільного виміру координації мережі, де взаємна адаптація та спільні процеси навчання є критичними для досягнення спільних цілей [4].

Пропозиція Х. Хоканссона та Дж. Лінда формує бачення того, що мережева координація потребує гібридного підходу до обліку, інтеграції ієрархічного контролю, ринкових показників ефективності та механізмів реляційного обліку. Такий підхід є продовженням підходів запропонованих А. Беррі, який наголошує на ролі кланового контролю у зміцненні довіри та співпраці в рамках міжфірмових мереж [1]. За таких підходів, бухгалтерський облік стає містком, який з'єднує різноманітні форми координації, підтримуючи як конкурентну, так і кооперативну динаміку в мережах.

Розвиток мережових структур у сучасній економіці зумовлює необхідність перегляду традиційних бухгалтерських підходів, які базуються на чітко визначених межах організацій. У мережових моделях управління взаємодія між компаніями часто виходить за рамки традиційної конкуренції та включає елементи кооперації та спільного використання ресурсів. Відповідно, бухгалтерський облік має не лише фіксувати фінансові результати діяльності окремих суб'єктів господарювання, а й забезпечувати прозорість та довіру у відносинах між партнерами.

Однією з ключових проблем мережевого обліку є інтеграція фінансових та нефінансових показників для оцінки сталого розвитку. У традиційних моделях бухгалтерського обліку основний акцент робиться на прибутковості та ефективності витрат, тоді як в умовах сталого розвитку необхідно враховувати також соціальні та екологічні аспекти діяльності компаній. Наприклад, у випадку співпраці між Ericsson і Telia Mobile бухгалтерський облік використовується не лише для розрахунку витрат та доходів, а й для забезпечення координації між партнерами, що дозволяє враховувати довгострокові стратегічні цілі.

Таким чином, розвиток мережевого бухгалтерського обліку є важливим напрямком у забезпеченні сталого розвитку. Інтеграція фінансових та нефінансових показників, адаптація методів обліку до потреб мережевої координації та створення механізмів управління ризиками можуть значно підвищити ефективність сучасних бізнес-моделей та сприяти довгостроковій сталості економіки.

Список літератури:

1. Berry A. J. Spanning Traditional Boundaries: *Leadership & Organization Development Journal*. 1994. Vol. 15, no. 7. P. 4–10. URL: <https://doi.org/10.1108/01437739410066478>.
2. Håkansson H., Lind J. Accounting and network coordination. *Accounting, Organizations and Society*. 2004. Vol. 29, no. 1. P. 51–72. URL: [https://doi.org/10.1016/s0361-3682\(02\)00058-2](https://doi.org/10.1016/s0361-3682(02)00058-2).
3. Seal W., Vincent-Jones P. Accounting and trust in the enabling of long-term relations. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 1997. Vol. 10, no. 3. P. 406–431. URL: <https://doi.org/10.1108/09513579710178133>.
4. Tomkins C. Interdependencies, trust and information in relationships, alliances and networks. *Accounting, Organizations and Society*. 2001. Vol. 26, no. 2. P. 161–191. URL: [https://doi.org/10.1016/s0361-3682\(00\)00018-0](https://doi.org/10.1016/s0361-3682(00)00018-0).

Федорова О.С., здобувач вищої освіти «доктор філософії»
Науковий керівник: д.е.н., проф. Легенчук С.Ф.
Державний університет «Житомирська політехніка»

РОЗВИТОК НАРАТИВНОЇ КОМПОНЕНТИ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасному економічному середовищі оцінка діяльності компанії виходить за межі традиційних звітів на основі фінансових показників, своєї актуальності стрімкими темпами набирає звітування зосереджене на сталих практиках корпоративного управління [2]. Традиційні підходи не здатні врахувати широкий вплив діяльності на громадськість та навколишнє середовище, що вимагає структурованого підходу до організації екологічних, соціальних та управлінських компонент в організаційну стратегію компаній для забезпечення сталості та довгострокових перспектив.

Наразі етап формування звітності зі сталого розвитку зосереджений на стандартизації та посиленій інтеграції наративної компоненти до корпоративного звітування. За даними Глобального корпоративного звіту про сталий розвиток 2024 року підготовлений ОЕСР [3] виявлено, що з 43 970 зареєстрованих компаній із ринковою капіталізацією 98 трлн. дол. США – 22%, 86% – з ринковою капіталізацією 85 трлн. дол. США розкрили інформацію, пов'язану зі сталим розвитком, що становить приблизно 9600 компаній.

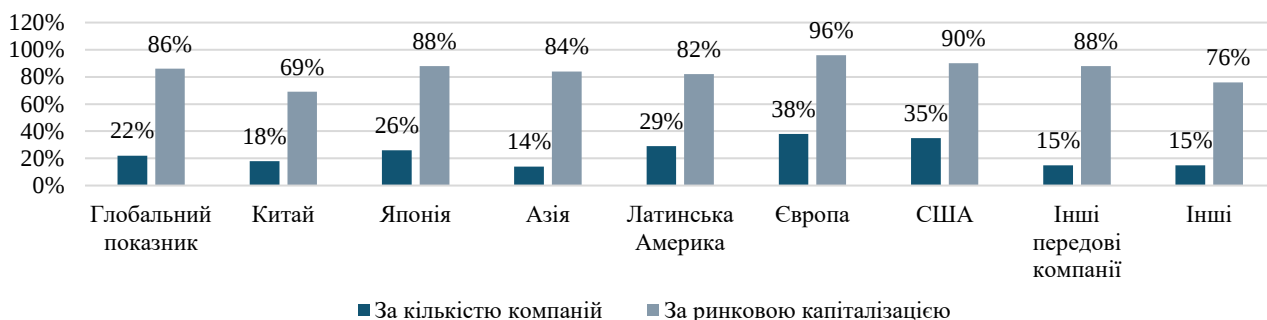

Рис. 1 Розкриття інформації про сталий розвиток компаній, зареєстрованих на біржі

Джерело: *Global Corporate Sustainability Report 2024*, OECD Publishing, Paris [3].

Незважаючи на значний прогрес у розкритті інформації про сталий розвиток, домінуючими залишаються великі компанії, прослідковуючи зв'язок між кількістю та ринковою капіталізацією, що може свідчити про їх здатність та необхідність розкривати відповідну інформацію для заінтересованих сторін. Зокрема менші компанії можуть стикатися з труднощами інтеграції ESG-стандартів та сталих практик. Також, важливим аспектом звітування є регулювання, незважаючи на те, що вибір стандартів є добровільним, вимоги для великих компаній виявляються більш жорсткими, включаючи і обов'язковість звітування, в той час як менші компанії можуть залишатися поза увагою.

Як ми можемо прослідкувати з початку XXI століття практики корпоративного звітування значно розширилися, включаючи описові розділи та документи, що представляють як фінансову так і нефінансову діяльність компаній, включаючи посилення уваги до розкриття інформації щодо екологічних, соціальних питань та управління. Звітність про сталий розвиток стала однією з важливих практик представлення нефінансової інформації, у результаті все більше компаній усвідомлюють стратегічні переваги формування такої звітності, включаючи підвищення прозорості, зниження ризиків та покращення довгострокової ефективності для відповідального ведення бізнесу.

Стандарти та рекомендації звітності зі сталого розвитку поширюються у всьому світі (наприклад Глобальна ініціатива звітності (GRI), Рада з міжнародних стандартів звітності зі сталого розвитку (ISSB), Європейська консультативна група з фінансової стійкості (EFRAG) і т.д.), що свідчить про тенденцію стандартизації розкриття інформації як інструменту регулювання. В той же час, виникнення паралельно Європейських стандартів звітності зі сталого розвитку (ESRS), які вимагають використання стандартів для всіх компаній в країнах ЄС та МСФЗ S1/МСФЗ S2 може призвести до певної неузгодженості та додаткових труднощів для компаній, які наприклад формують звітність на основі МСФЗ, для яких, як очікується, більш логічним є складання звітності зі сталого розвитку за стандартами ISSB, аніж за вимогами ESRS. Тенденція щодо обов'язковості формування нефінансової звітності та розширення кола компаній, що формують звітність зі сталого розвитку, вимагає широку інтеграцію нефінансових показників у загальну систему стратегічного управління. Проте наразі

спостерігається певна диспропорція між тим яку інформацію очікують отримати користувачі, змістом стандартів розкриття інформації та фактичним формуванням такої інформації компаніями, що викликає певну асиметрію між очікуванням користувачів та фактичним змістом наданої інформації.

Зважаючи на останні зміни, відзначається зростаючий інтерес до наративної компоненти і у фінансовій звітності, зокрема розробка МСФЗ 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності» розширює вимоги до розкриття інформації у примітках до фінансової звітності шляхом деталізації основної фінансової звітності, що, як очікується, забезпечить доступ до більш детальної та змістовної інформації [1]. Таким чином, формується новий підхід до висвітлення наративної компоненти у звітності та якості наданої інформації. Це вимагає визначення критеріїв якості наративної компоненти звітності саме у нефінансовій частині. В цьому контексті, варто відзначити, зміщення акцентів щодо обмеження кола адресатів фінансових звітів, зокрема це пов'язано з метою звітування, яка зосереджена на інформаційних потребах акціонерів та інвесторів, що вимагає розширення в бік ширшого кола заінтересованих сторін. Групи стейкхолдерів можуть мати різні інформаційні потреби, що вимагає диференційованого підходу до розкриття даних та формування якісної наративної компоненти, звідки виникають певні виклики до компаній, зокрема визначення суттєвості інформації. Незважаючи на всі переваги формування звітності зі сталого розвитку, для компаній все ще виникає питання, що слід повідомляти, також така інформація пов'язана з ризиками та можливостями компаній, що може мати фінансовий вплив у короткостроковій та довгостроковій перспективах.

Список літератури:

1. Харламова О. МСФЗ 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності». 2023. URL: <https://amsfo.com.ua/msfz-18-novomu-standartu-buty/>.
2. Eccles R. G., Ioannou I., Serafeim G. The impact of corporate sustainability on organizational processes and performance. *Management science*. 2014. Vol. 60, no. 11. P. 2835–2857. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1964011.
3. OECD (2024), *Global Corporate Sustainability Report 2024*, OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/8416b635-en>.

СЕКЦІЯ 4 ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

*Бондарчук М.О., ст. 071-22 бстн-3-01
науковий керівник: к.е.н., доц. Л.О. Кирильєва
Державний біотехнологічний університет*

МОДЕЛЮВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СЕГМЕНТІ РИТЕЙЛУ

Управлінський персонал підприємств торгівлі в період посилення конкуренції в сегменті сучасного ритейлу зосереджують свою увагу на розрахункових операціях, що призводять до виникнення дебіторської заборгованості за реалізовані товари та надані послуги покупцям. Інформація про дебіторську заборгованість є різноманітною, виникає внаслідок товарних або безтоварних операцій, формується в системі бухгалтерського обліку з використанням розробленої на підприємстві облікової політики, розробка якої має низку дискусійних питань в частині наповнення.

В процесі формування облікової політики в частині дебіторської заборгованості, зокрема оцінки та її визнання, необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку [1], які доречно систематизувати бухгалтеру за ступенем їх значення. Тому облікова політика за означеним напрямом повинна бути орієнтована на раціональну організацію як фінансового так і управлінського обліку розрахунків з дебіторами. Облікова політика може структуруватися за розсудом фахівця, але традиційно виділяють три компоненти: організаційна, методична та технічна.

При формуванні організаційної складової облікової політики слід враховувати вплив зовнішніх та внутрішніх чинників, відповідно: економічно-політична ситуація; грошова політика; інфляція; коливання курсів валюти; попит на товари та послуги; купівельна спроможність; договірна політика; система розрахунків; платіжна дисципліна; система бонусів та знижок; механізм формування резерву сумнівних боргів. Зазначимо, що облік дебіторської заборгованості здійснюється на всіх етапах її життєвого циклу, тому доречно надати в обліковій політиці можливі види дебіторської заборгованості, які виникають на торговельному підприємстві. Для ефективного управління дебіторською заборгованістю в підприємствах торгівлі пропонуємо класифікувати дебіторську заборгованість не тільки за традиційними аналітичними ознаками (за видами; в частині дебіторів; в частині контрагентів) за строками та своєчасністю погашення; за можливістю повернення тощо) а й за процесами постачання та реалізації, що дозволить отримувати релевантну інформацію за розрахунками з дебіторами. Також для формування інформації щодо наявності та зміни дебіторської заборгованості необхідно створити в штаті підприємства, яка буде відповідати не тільки за виконання договорів, диференціації знижок та їх можливості надання, формування інформації про

розрахунки з дебіторами за товари, але і її управління з метою контролю, регулювання та прийняття рішень. Для контролю стану та зміни претензійної заборгованості необхідно за даною компонентною облікової політики розробити організаційні регламенти, та додати їх, зокрема, Положення про організацію обліку претензійної заборгованості, що дозволить в правовому полі отримати визнані суми за невиконання договірних зобов'язань.

Що стосується методичної компоненти облікової політики в частині розрахунків з дебіторами повинна включати: визнання та оцінка дебіторської заборгованості; терміни погашення товарної та безтоварної заборгованості; метод розрахунку резерву сумнівних боргів; метод визнання безнадійної дебіторської заборгованості. Вважаємо, що особливе місце в обліковій політиці займає розкриття положень стосовно створення резерву сумнівних боргів, який доречно створювати не тільки для поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, але й для інших її видів, зокрема: «розрахунки за претензіями, розрахунки з відшкодування матеріальних збитків тощо» [2].

Технічна складова облікової політики в частині дебіторської заборгованості повинна бути орієнтована на підготовку Робочого плану рахунків відповідно до обраної на підприємстві класифікації дебіторської заборгованості для формування належного інформаційного сервісу управління дебіторської заборгованості. Також розкривається інформація про організацію документообороту в частині розрахунків з дебіторами, який здійснюється з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Електронне документування за визначеним напрямом обліку повинно відбуватися на етапі укладання договорів (угоди), за операціями з обліку виникнення дебіторської заборгованості (систематизація в електронному просторі товарно-транспортних накладних, податкових накладних та інших первинних документів), за операціями щодо погашення дебіторської заборгованості (виписки банку, платіжні доручення), за операціями з обліку зміни дати платежу за реалізовані товари (векселі отримані).

Вважаємо, що необхідно до облікової політики додавати організаційні регламенти, що пов'язані з організацією обліку дебіторської заборгованості:

- Положення про розрахункові відносини зі стейкхолдерами;
- Положення про формування й резервів за товарними операціями;
- управлінські звіти та відомості в частині розрахунків з дебіторами (управлінський звіт про стан та зміни дебіторської заборгованості; управлінська відомість обліку розрахунків з покупцями; управлінська відомість обліку розрахунків за претензіями, відомість обліку наданих знижок).

Отже, моделювання облікової політики в частині обліку дебіторської заборгованості сприятиме раціональній організації як фінансового, так і управлінського обліку відповідно чинній нормативно-правовій базі та потреб керівників управлінської ланки в підприємствах торгівлі, що забезпечить дотримання платіжної дисципліни та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо механізму повернення боргів покупців в умовах невизначеності.

Список літератури:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів від 08.10.1999 р. № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#>
2. Левченко З.М. Формування облікової політики підприємства щодо обліку дебіторської заборгованості. Інфраструктура ринку. 2018. Випуск 20. С. 274–277 [http:// www/market-infr.od.ua/uk/](http://www/market-infr.od.ua/uk/) 20

*Ковтунівська А.В., ст. гр. ОО-6
науковий керівник: к.е.н., доц. Лайчук С.М.,
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»*

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Організація обліку розрахунків з оплати праці на комунальних підприємствах має певну специфіку, яка відрізняється від інших форм власності. Це пов'язано з державним регулюванням, джерелами фінансування, тарифною політикою та соціальними гарантіями працівників. Система нарахування заробітної плати та обліку виплат на таких підприємствах підпорядковується нормам бюджетного законодавства, колективним договорам та місцевим нормативним актам.

На комунальні підприємства, як і на всі юридичні особи, поширюється дія законодавства України, зокрема Кодексу законів про працю, законів «Про оплату праці», «Про відпустки», а також нормативних актів державних органів щодо регулювання трудових відносин, нарахування заробітної плати та соціальних виплат. Діяльність у цій сфері також регламентується інструкціями Держстату, Міністерства фінансів, Пенсійного фонду та інших органів, що визначають порядок сплати внесків на соціальне страхування та пенсійне забезпечення.

Комунальне підприємство самостійно визначає форми та системи оплати праці, норми праці, тарифні ставки, посадові оклади, а також умови й розміри надбавок, доплат, премій, винагород та інших заохочувальних і компенсаційних виплат [1]. Це здійснюється відповідно до статті 97 Кодексу законів про працю України та закріплюється у колективному договорі підприємства з урахуванням норм чинного законодавства, а також положень генеральної та галузевих (регіональних) угод.

Система оплати праці, визначена в колективному договорі, підлягає обов'язковому погодженню між адміністрацією підприємства та виборним органом первинної профспілкової організації або іншим уповноваженим представницьким органом трудового колективу, якщо профспілка відсутня.

Більшість комунальних підприємств діють у сфері житлово-комунального господарства, місцевої промисловості та побутового обслуговування населення, тому їхні підходи до оплати праці ґрунтуються на положеннях Галузевої угоди [2]. Встановлення та зміна умов оплати праці на підприємстві здійснюється з

урахуванням цієї угоди, що дозволяє забезпечити належний рівень соціального захисту працівників та відповідність вимогам чинного законодавства.

Штатний розпис є одним із основних документів, що визначає організаційну структуру комунального підприємства, чисельність працівників та рівень їхніх посадових окладів. Його затвердження здійснюється наказом керівника підприємства, а розробка базується на внутрішніх нормативних актах, що враховують чинну структуру, потребу в персоналі та положення з оплати праці. При цьому документ формується відповідно до вимог Класифікатора професій ДК 003-2010. На відміну від бюджетних установ, для комунальних підприємств законодавство не встановлює обов'язкового терміну дії штатного розпису. Якщо в наказі про його затвердження не вказано конкретного періоду дії, він залишається чинним на невизначений строк. Водночас, з огляду на фінансове планування, комунальні підприємства, як правило, оновлюють штатний розпис щороку разом із затвердженням фінансового плану на відповідний бюджетний період.

Умови оплати праці керівника комунального підприємства визначаються в трудовому договорі, який укладається з органом місцевого самоврядування. Ці умови встановлюються відповідно до норм і положень Постанови Кабінету Міністрів України «Про умови і розміри оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній, комунальній власності та об'єднаних державних підприємств». Трудовий договір визначає посадовий оклад керівника, порядок встановлення надбавок, доплат, премій та інших виплат. Крім того, він може містити положення щодо матеріального стимулювання та соціальних гарантій, що мають відповідати фінансовим можливостям підприємства та затвердженим нормативним актам [1].

На комунальному підприємстві головним документом, який регулює порядок організації оплати праці, є Положення про оплату праці [1]. У цьому документі чітко визначаються основні принципи та правила, зокрема: система оплати праці, яка може бути заснована на тарифній сітці, окладах або залежати від результатів роботи підприємства; середньооблікова чисельність працівників, що визначає загальну кількість персоналу, на якого розраховуються витрати на оплату праці; системи та форми оплати праці, що застосовуються для різних категорій працівників, з урахуванням їхніх посадових обов'язків і вимог до кваліфікації; штатний розпис, що включає структуру підприємства та розподіл працівників за посадами і функціями; порядок встановлення доплат і надбавок, а також їхні конкретні розміри, що залежать від умов роботи, кваліфікації працівників чи інших факторів; система преміювання, що діє на підприємстві, визначаючи механізм виплати премій за досягнення високих результатів праці або за виконання конкретних завдань підприємства. Це Положення є важливим інструментом для забезпечення справедливості та прозорого процесу нарахування заробітної плати і стимулювання працівників підприємства.

Отже, облік праці та заробітної плати є одним із ключових елементів бухгалтерського обліку на комунальному підприємстві та ведеться в обов'язковому порядку. Оскільки витрати на оплату праці складають значну частину фінансових зобов'язань підприємства, їх правильний облік є важливою складовою ефективного управління ресурсами. Система нарахування та виплати заробітної плати в комунальних підприємствах підпорядковується чинному законодавству та може регулюватися додатковими рішеннями місцевих органів

1. Васильєва В., Бабенко Л., Тумановська О. Сучасний стан та напрями вдосконалення організації обліку розрахунків з оплати праці в бюджетній установі. *Економічний простір*. 2019. №146. С 100-112. <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/124>

*Купріянівська А.Ю., ст. гр. ФБС-9,
науковий керівник: к. е. н., доц., Лайчук С.М.,
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку
Державний університет «Житомирська політехніка»*

З початком воєнного стану звичний порядок ведення бухгалтерського обліку на українських підприємствах зазнав суттєвих змін, що зумовило необхідність розробки нових підходів ведення бізнесу та формування фінансової звітності.

Насамперед, відбулися значні зміни в законодавчій базі. З початком повномасштабного вторгнення були внесені численні поправки до податкового законодавства та запроваджено низку податкових пільг для малого та середнього бізнесу, зокрема добровільну сплату єдиного податку, звільнення від сплати ЄСВ за мобілізованих працівників, зменшення ставки єдиного податку та звільнення від податкового навантаження мобілізованих підприємців або підприємців-військовослужбовців про що свідчить Закон України від 03.03.2022 № 2118-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [1].

Відповідно до Закону України від 03.03.2022 № 2115-IX «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» юридичні особи можуть подавати звітність протягом трьох місяців після завершення воєнного стану. Якщо неможливо подати документи через участь у бойових діях, відповідальність скасовується, а звітність потрібно подати протягом одного місяця після закінчення наслідків. Протягом воєнного стану та трьох місяців після нього не застосовується адміністративна чи кримінальна відповідальність за неподання документів [2].

Облік активів на підприємствах став особливо проблематичним через бойові дії. Підприємства зіткнулися з питаннями щодо документування пошкодженого або знищеного майна, його переоцінки та відображення в балансі. Проф. Грицишеним Д.О. розроблено методологічні підходи до обліку активів на окупованих територіях, включаючи інвентаризацію, оцінку втрат за ринковою вартістю та використання рахунку 97 «Інші витрати» з новими субрахунками. Запропонована методика враховує різні економічні ситуації, такі як продаж, консервування або переміщення активів, а також важливість включення інформації про наслідки надзвичайних ситуацій до звітності сталого розвитку [3].

У сфері трудових відносин також відбулися значні зміни, зокрема в обліку заробітної плати, нарахування компенсацій мобілізованим працівникам, оформленні простоїв та дистанційної роботи. Внесені зміни до Закону України » від 15.03.2022 р. № 2136-IX «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», що дозволяють позапланові заходи контролю за дотриманням трудового законодавства, а оновлений Порядок № 100 регулює розрахунок середньої заробітної плати для мобілізованих працівників. Ті, хто виїхав із зони бойових дій, можуть продовжити працювати дистанційно без змін у зарплаті, що оформлюється наказом роботодавця. Для працівників, чиї обов'язки не можуть виконуватись віддалено, передбачено можливість призупинення трудових договорів. Крім того, постановою КМУ змінено алгоритм обчислення зарплати, виключаючи періоди, коли дані про нарахування відсутні через бойові дії [1].

Війна в Україні призвела до значних проблем з документообігом підприємств: фізичне знищення документів, втрата доступу до архівів на окупованих територіях та необхідність їх збереження в електронному форматі. Екстрений переїзд підприємств та дистанційна робота співробітників ускладнили контроль за бухгалтерськими документами (первинні документи, облікові реєстри, звітність), їх підписання та обіг. Підприємства змушені шукати різні способи збереження документів, зокрема зберігаючи їх у працівників, в інших приміщеннях або вивозячи в безпечні регіони [2].

Фінансова звітність в умовах воєнного стану набула нових характеристик. Підприємства змушені враховувати непередбачені військові витрати, переглядати амортизаційну політику та методи оцінки активів. Крім того, в умовах зміни економічної ситуації з'явилися нові специфічні облікові операції, такі як відображення безоплатного передавання та вилучення майна на користь Збройних Сил України і підрозділів територіальної оборони [1].

Незважаючи на труднощі, воєнний стан прискорив діджиталізацію бухгалтерських процесів, зокрема впровадження електронного документообігу та хмарних рішень. Це також відкриває нові можливості для розвитку обліку через цифровізацію та автоматизацію, підвищуючи ефективність управління [4].

Отже, воєнний стан суттєво трансформував систему бухгалтерського обліку в Україні, вимагаючи від підприємств оперативної адаптації до нових правил та викликів. Забезпечення достовірності та своєчасності облікових даних є критично важливим для економічної стійкості бізнесу та майбутнього відновлення країни. Адаптація до змін законодавства, впровадження інноваційних рішень та професійне судження бухгалтерів стали ключовими факторами для виживання підприємств в екстремальних умовах. І тому подальші дослідження у цій сфері необхідні для розробки ефективних методологічних підходів і практичних рекомендацій.

Список літератури:

1. Патута М., Шматковська Т. Особливості бухгалтерського обліку в умовах воєнного стану в Україні. *Галицький економічний вісник*. 2022. С 53-63. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.04.053
2. Дутчак Р.Р., Дутчак В.Ф. Бухгалтерський облік та оподаткування підприємств в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи. *Ефективна економіка*. 2025. <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.3.30>
3. Ловінська Л.Г., Озеран А.В., Коршикова Р.С. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в умовах воєнного стану в Україні. *Облік та аудит*. 2022. С 92-103. <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/38292>
4. Шот А., Підручняк К. Організація бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємствах у сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2022. С 129-133. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-12-112-23>

Солодовник В.В., ст. гр.071з-20б-02,
Клочкова А.А., ст. гр.071з-23стн-2,
науковий керівник: к.е.н., доц. Руденко С.В.
Державний біотехнологічний університет

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аграрний сектор України відіграє стратегічну роль у забезпеченні продовольчої безпеки держави, наповненні внутрішнього ринку, а також у формуванні валютних надходжень через експорт аграрної продукції. Проте повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну спричинила значні руйнування виробничої інфраструктури, ускладнила логістичні ланцюги, зменшила доступ до фінансових ресурсів і призвела до відтоку кадрів та спричинили ще ряд значних загроз для аграрних підприємств та інших суб'єктів господарювання вітчизняного аграрного сектору економіки. У цих умовах особливої актуальності набуває завдання збереження та відновлення

економічного потенціалу аграрних підприємств як основи для відновлення продовольчого ланцюга, зайнятості на селі, регіонального розвитку тощо.

Формування та розвиток економічного потенціалу в сучасних умовах передбачає не лише подолання поточних викликів, але й закладання основ для сталого післявоєнного відновлення. Саме аграрні підприємства можуть стати локомотивом економічної реконструкції, забезпечуючи зайнятість, повернення внутрішньо переміщених осіб у сільські громади та активізацію економічного життя в регіонах. Їх здатність відновлювати виробництво, адаптуватися до змінених умов господарювання та впроваджувати інноваційні підходи до агробізнесу визначатиме темпи й ефективність загального економічного відновлення України.

Водночас у цих трансформаційних процесах ключову роль відіграє ефективний менеджмент, здатний оперативно приймати управлінські рішення на основі реального стану підприємства та його перспектив. Важливо підкреслити, що однією з провідних підсистем сучасного менеджменту є бухгалтерський облік, який забезпечує інформаційне підґрунтя для планування, аналізу, контролю та оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу. Безперечно, саме через облік здійснюється фіксація і оцінювання змін у структурі та динаміці економічного потенціалу підприємства, зокрема у частині активів, джерел фінансування, результатів діяльності тощо.

У той же час, погоджуючись з позицією О.О. Красноручького та С.В. Руденка, слід зазначити, що економічний потенціал підприємства доцільно трактувати як упорядковану сукупність або систему можливостей підвищення економічної ефективності діяльності підприємства, зміцнення його конкурентних позицій, забезпечення стабільного розвитку та економічного зростання [1]. Такий підхід, зокрема вимагає глибшого теоретико-методологічного осмислення питання: як же обліковувати можливості, тобто не лише зафіксовані результати, а й прогнозований потенціал, здатність підприємства до зростання, адаптації та інноваційного розвитку. Як влучно зазначає І.В. Гречина, стратегічний аналіз стосовно оцінки економічного потенціалу має поєднувати статичні аспекти (аналіз стану ресурсів і компетенцій) з динамічними – процесами пошуку, формування й розвитку стратегічного потенціалу (здатності бачення перспективи, стратегічна гучність, інновації тощо) [2].

Сучасний бухгалтерський облік в аграрному підприємстві повинен еволюціонувати від традиційної системи фіксації фактів господарського життя до інтегрованого інструменту управління можливостями, що передбачає розширення функціоналу обліку, впровадження елементів управлінського, стратегічного й прогнозного обліку, а також тісну інтеграцію з інструментами ризик-менеджменту й аналітики. Лише за такої трансформації облікової системи можна забезпечити повноцінне управління економічним потенціалом аграрних підприємств у післявоєнний період відбудови та розвитку.

Облік економічного потенціалу як специфічної управлінської категорії вимагає переосмислення традиційних підходів до бухгалтерської інформації.

Насамперед, це пов'язано з тим, що економічний потенціал не є статичною величиною – він охоплює наявні та приховані можливості підприємства до зростання, адаптації, інновацій, ефективнішого використання ресурсів. Тому формування відповідної облікової моделі має ґрунтуватися на кількох ключових принципах: принцип системності – облік має охоплювати всі складові потенціалу (матеріальні, нематеріальні, кадрові, інтелектуальні, інноваційні, фінансові); принцип динамічності – інформація повинна відображати не лише фактичний стан ресурсів, але й їх зміну в часі; принцип управлінської релевантності – облікова інформація має бути придатною для прийняття стратегічних рішень, а не лише для податкової чи фінансової звітності; принцип прогнозованості – необхідне поєднання фактів минулого з прогнозними розрахунками щодо майбутніх можливостей; принцип інтеграції – облік економічного потенціалу має об'єднувати в собі фінансову, управлінську, стратегічну, ESG звітність.

Бухгалтерський облік в аграрному підприємстві повинен відійти від вузької ролі реєстратора господарських операцій і трансформуватися в механізм управління економічними можливостями. Це означає, що підприємство повинно обліковувати не лише наявні активи, зобов'язання та витрати, а й потенціал: продуктивність земель, технологічні резерви, здатність до інновацій, мобільність трудових ресурсів, ступінь організаційної гнучкості тощо. Зокрема, бухгалтерські процедури повинні адаптуватися до ідентифікації та оцінки ресурсів, які мають приховану вартість або не мають прямого ринкового аналога, як-от: знання персоналу, рівень автоматизації виробничих процесів, готовність підприємства до змін, впровадження новітніх агротехнологій. Таким чином, облік повинен включати в себе не лише статичну інформацію, а й елементи оцінки потенційної продуктивності та адаптивності кожного ресурсу.

Отже, ефективне управління економічним потенціалом аграрного підприємства можливе лише за умови трансформації сучасного бухгалтерського обліку з традиційного інструменту фіксації господарських операцій у комплексну, цифрово-орієнтовану систему стратегічного управління можливостями підприємства. Такий облік має інтегрувати управлінський, стратегічний і прогнозний підходи, охоплюючи як наявні ресурси, так і потенційні резерви подальшого економічного розвитку.

Список літератури:

1. Красноручський О.О., Руденко С.В. Концептуальні підходи до управління економічним потенціалом аграрних підприємств. Український журнал прикладної економіки. 2016. Том 1. № 3. С. 77 – 84.
2. Гречина І.В. Науково-методичні підходи до аналізу потенціалу розвитку підприємства. Проблеми економіки. 2014. № 1. С. 217 – 222.

*Латишева Т.В., ст. гр.0713-23стн-3
науковий керівник: к.е.н., доц., Наумова Т.А.
Державний біотехнологічний університет*

МОДЕЛЮВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ

Забезпечення процесу реалізації товарів підприємством мережевого ритейлу характеризується показником достатності товарних ресурсів, які складають його матеріальну основу. Зміна цього показника в динаміці може суттєво впливати на результати фінансово - господарської діяльності мережевого ритейлу, отже призвести до зниження обсягів реалізації та недоотримання прибутку.

Моделюванню в сфері облікових аспектів управління приділяють багато вчених. Багато науковців вважає, що «моделювання, будучи універсальним методом наукового пізнання, передбачає вивчення будь-якого об'єкта (процесу) у вигляді створення сукупності моделей, які мають основні характеристики та властивості досліджуваного об'єкта» [1, с.198].

«Застосування методу моделювання до дослідження системи бухгалтерського обліку полягає у відображенні послідовності етапів перетворення облікової інформації від загальної концептуальної моделі до алгоритмічної моделі, що дозволяє розрахувати оптимальний з економічної точки зору результат облікового процесу. Отже, бухгалтерське моделювання дозволяє з безлічі можливих варіантів вибрати оптимальну модель організації облікового процесу відповідно до масштабу та особливостей фінансово-господарської діяльності підприємства. Побудова ефективного облікового процесу на підприємстві сприятиме активнішому використанню міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), які є основним інструментом реформування бухгалтерського обліку»[1, с.199].

Жук В.М. наголошує, що «моделювання, розробка методів і методичних рекомендацій є важливою складовою забезпечення розвитку як теорії, так і практики бухгалтерського обліку і що в національній системі обліку процесу моделювання не приділяється належної уваги» [2, с. 32].

Основне завдання облікової політики торговельного підприємства в частині запасів – ефективно управління запасами, спрямоване перш за все на розширення обсягів продажу[3, с. 32].

Носач Н.М. вважає, що «виходячи з потреб організації обліку процесу реалізації товарів, пропонуємо формувати облікову політику щодо доходів та витрат відповідно до розробленої структурно-логічної моделі) в розрізі організаційного, методичного (фінансовий та управлінський аспекти) та технічного забезпечення за визначеними об'єктами з урахуванням специфіки діяльності сучасного торговельного підприємства» [4, с. 218].

Ми вважаємо, що облікова політика мережевого ритейлу в частині доходів і витрат процесу реалізації повинна створити єдину цілісну систему

бухгалтерського обліку і тому вона має базуватися на всіх аспектах облікового процесу: методичний, технічний, організаційний, податковий, управлінський. Таким чином, основні компоненти облікової політики ритейлу формуються у методичному, технічному, організаційному, податковому аспектах. Також можливо додати управлінський та міжнародний аспекти.

Тобто, сформована та затверджена модель облікової політики у зв'язку зі змінами вже не висвітлює факти господарської діяльності об'єктивно. Тому, виникає необхідність коригування облікової політики мережевого ритейлу, і як результат-створення нової моделі. У процесі досліджено запропоновано структуру формування облікової політики мережевого ритейлу з використанням методу моделювання як процесу (рис.1.).

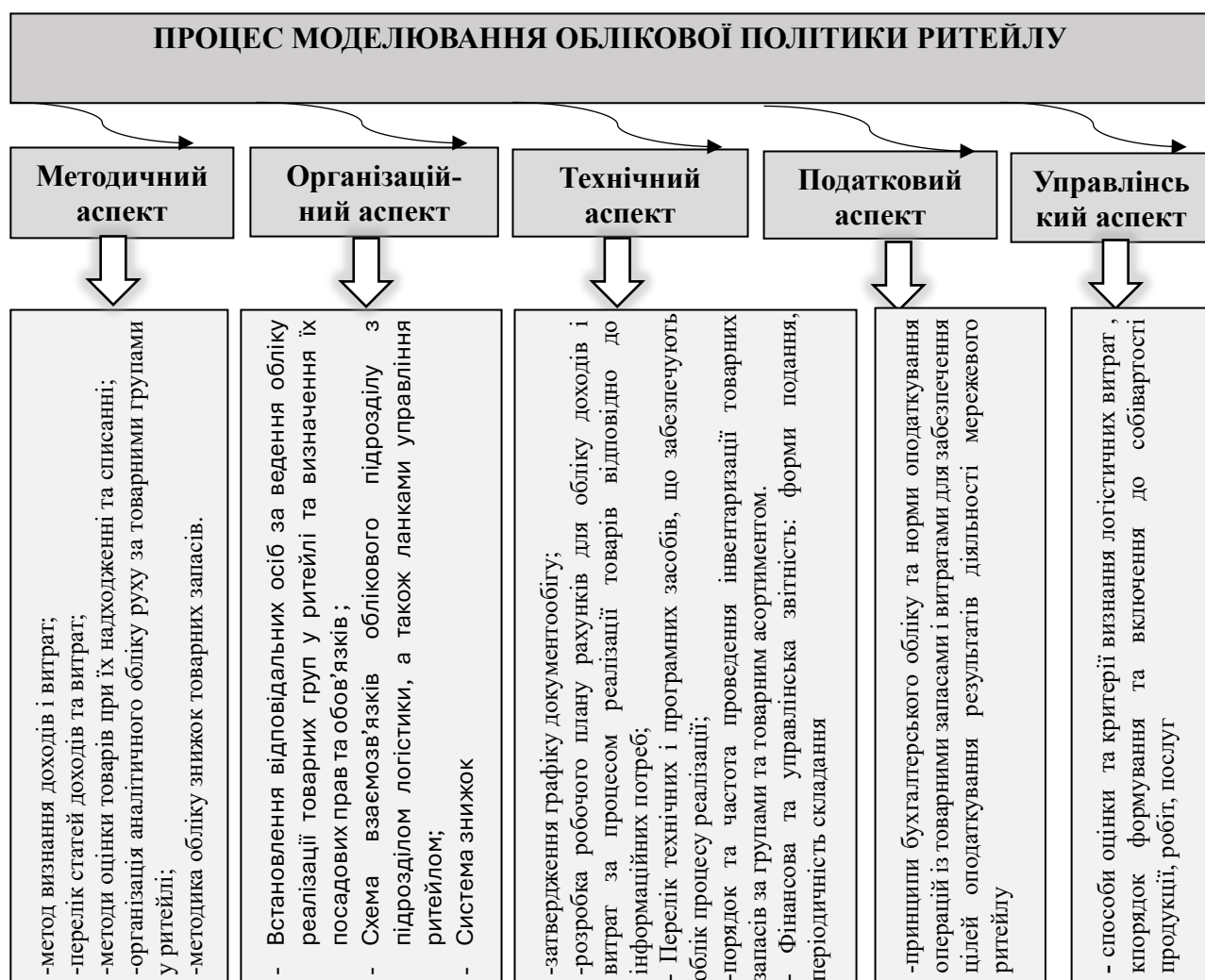

Рис.1. Моделювання облікової політики мережевого ритейлу в частині доходів і витрат за процесом реалізації товарів

Отже, моделювання облікової політики – процес, що передбачаю наявність організаційних, технічних, міжнародних можливостей та він не є остаточною процедурою після затвердження Наказу про облікову політику, він є

довготривалим, безперервним саме до дати припинення фінансово-господарської діяльності підприємства роздрібною торгівлі.

Таким чином, дослідження моделювання в процесі формування облікової політики мережевого ритейлу в частині доходів і витрат за процесом реалізації товарів дозволить підвищити реалізацію прийняття управлінських рішень та забезпечити досягнення максимальних конкурентних переваг в умовах сталого розвитку.

Список літератури:

1. Акімова Н.С., Наумова Т.А., Асває Азадєн (Лівія), Козуб В.О., Козуб С.О. Моделі формування обліково-аналітичної системи фінансової та управлінської звітності на основі інформаційної платформи МСФЗ. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. 2022. Vol. 6(47). 490p. P.p.197-215.
2. Жук В. М. Розвиток теорії бухгалтерського обліку: інституціональний аспект: монографія. К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. 408 с.
3. Новодворська В.В. Організація обліку товарних запасів та їх відображення в обліковій політиці підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Випуск 13. Носач Н.М. Організація обліку реалізації товарів на підприємствах торгівлі. Бізнес-навігатор. 2018. Вип.6(49). С.217-222. URL: http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/49_2018/49_2018.pdf
4. Носач Н.М. Організація обліку реалізації товарів на підприємствах торгівлі. Бізнес-навігатор. 2018. Вип.6(49). С.217-222. http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/49_2018/49_2018.pdf

СЕКЦІЯ 5 «РОЛЬ АУДИТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ ПРОЗОРОСТІ ТА ЗАПОБІГАННІ ШАХРАЙСТВУ»

*Бобкова Ю.Р., ст. гр.071-21-1
науковий керівник: доцент, МВА Шишкова Н. Л.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

АНАЛІЗ ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КРАЇНАХ ЄС

Системи державного фінансово-економічного контролю в різних країнах відображають їхні історичні шляхи розвитку, форму правління та структуру апарату. Незалежно від специфіки, усі країни визнають важливість ефективного контролю для управління фінансами. Європейські країни прагнуть до узгодження правових систем і уніфікації підходів до економічної політики. Успішний досвід Європи у кризових ситуаціях робить її системи привабливими для інших країн, які хочуть перейняти найкращі практики. У розвинених країнах Європи фінансово-економічний контроль має високий рівень ефективності, що дозволяє активно впливати на соціально-економічні процеси та забезпечувати ефективне використання коштів. Монетаристська теорія вимагає жорсткого контролю за фінансовими потоками для зміцнення ЄС і підтримки його глобального впливу. Система державного фінансового контролю кожної країни має свої особливості, обумовлені історичними факторами. У світовій практиці фінансовий контроль є невід'ємною частиною демократичного управління державними фінансами. Водночас запозичення практик інших країн потребує врахування національного законодавства та соціально-економічних реалій.

Державний фінансовий контроль спрямований на ефективне управління ресурсами, запобігання корупційним зловживанням, моніторинг дотримання законодавства та усунення недоліків у фінансово-економічній діяльності державних установ. Європейська практика базується на таких принципах:

- доступ до актуальної інформації;
- періодичність і комплексність контролю;
- пріоритетність перевірок важливих об'єктів;
- адаптивність системи контролю до нових викликів;
- узгодженість контролюючих органів;
- економічна ефективність;

Функції фінансового контролю в ЄС охоплюють нагляд за надходженням і витрачанням бюджетних коштів, приватизацією, використанням позабюджетних фондів, субсидій та боротьбу з корупцією. Організаційні моделі контролю в Європі різняться залежно від конституційного устрою: парламентська (парламент формує контрольний орган), судова (контроль як частина судової влади), спеціалізована (окремий конституційний розділ) та президентська (контроль здійснюється під керівництвом президента).

Адаптація європейських підходів в Україні сприятиме підвищенню прозорості та ефективності управління державними фінансами.

На нинішньому етапі, утім, відповідні моделі рідко бувають реалізовані у чистому вигляді. Зазвичай вони змішані та містять усі названі елементи в різних пропорціях. Прикладом змішаної моделі є системи державного фінансового контролю Австрії, Чехії (поєднують риси парламентської та спеціалізованої моделі), Італії та Франції (елементи парламентської, президентської, судової моделі) та ін.

За останні два десятиліття країни ЄС стали більш децентралізованими, хоча реформи відбулися лише в деяких із них. У Східній Європі децентралізація мала здебільшого політичну мотивацію (Польща, Словаччина, Чехія, Угорщина), тоді як у Греції, Італії та Португалії – економічну.

У Португалії головним контролером є Генеральна фінансова інспекція, яка здійснює аудит, інспектування та інформаційні процедури, охоплюючи як державний, так і приватний сектор. В Австрії контроль здійснює Рахункова палата, яка перевіряє бюджети муніципалітетів і звітує перед Національною радою. У Німеччині незалежний орган фінансового контролю – Федеральна рахункова палата – здійснює аудит державних фінансів та діяльності підприємств із державною участю.

У Франції фінансовий контроль централізований, його здійснює Рахункова палата, яка контролює ефективність витрат і запобігає зловживанням. У Бельгії аналогічну роль виконує Суд рахунків, перевіряючи законність і доцільність використання бюджетних коштів. Швеція запровадила концепцію «контролю ефективності», яка зосереджена на оцінці наслідків урядових рішень для бюджету.

Загалом, державний фінансовий контроль у Європі має різні моделі, проте всі вони спрямовані на забезпечення прозорості, ефективності та законності управління державними фінансами.

Отже, аналіз європейських моделей державного фінансового контролю демонструє чітку ієрархічну структуру, де на чолі, як правило, стоїть вищий контрольний орган з широкими повноваженнями. Інші контролюючі органи функціонують у тісній взаємодії з ним, особливо на місцевому рівні, що забезпечує гармонізацію та узгодженість їхньої діяльності. Застосування окремих елементів цих моделей в Україні сприятиме підвищенню ефективності фінансового контролю та досягненню цілей децентралізації та євроінтеграції.

В умовах децентралізації, створення ефективної системи державного фінансового контролю є пріоритетним завданням. Це не лише забезпечить відповідальність за фінансові порушення та цільове використання коштів, але й сприятиме розвитку потенціалу через економію, фіскальну ініціативу та підприємницьку активність. Міжнародний досвід показує, що ефективні системи фінансового контролю можуть функціонувати як на основі централізації, так і децентралізації, але завжди з урахуванням національної специфіки. Адаптація європейського досвіду має враховувати економічні та політичні реалії України для забезпечення ефективності державної фінансової політики.

Органи державного фінансового контролю відіграють ключову роль в управлінні державними та муніципальними фінансами, забезпечуючи єдність фінансової політики та її спрямованість на досягнення стратегічних цілей. Українські органи зовнішнього та внутрішнього фінансового контролю мають достатні повноваження, але євроінтеграція вимагає відповідності Угоді про асоціацію та рекомендаціям Лімської декларації.

Таким чином, адаптація успішного європейського досвіду державного фінансового контролю відкриває можливості для покращення якості та ефективності роботи контрольних органів. Це сприятиме створенню сильного апарату, здатного забезпечити державу якісною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень на всіх рівнях державного управління.

Список використаної літератури

1. Розумович Л.А., Загородня А.Ю. Науковий керівник: доц. Ліщинська Л.Б. Удосконалення державного фінансового контролю в Україні на досвіді зарубіжних країн.
2. Голоядова Т.О. Міжнародний досвід вищих органів державного фінансового контролю США, Франції, Великобританії, Німеччини та перспективи розвитку державного фінансового контролю в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2014. № 11. С. 105–107.
3. Левчук Ю. Сутність поняття «фінансовий контроль». Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (18–19 квітня, 2019, Мукачево). С. 234–236.
4. Ключка О.В., Ключка С.С. Світова практика організації державного фінансового контролю та можливість її адаптації в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2021. № 6 (240). С. 93–104.
5. Борисенко Л.М. Зарубіжна практика державного фінансового контролю та можливості її імплементації в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 13-14. С. 50–54.
6. Борисенко Л.М. Суть та значення державного фінансового контролю в Україні. Стратегія економічного розвитку України. 2020. № 46. С. 116–126

*Кондратенко М.С., ст. гр.072-24-1
науковий керівник: к.е.н., доцент Граценко І.С.
ДУ «Київський авіаційний інститут»,
кафедра менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах сучасної економічної невизначеності виникає необхідність аналізу можливостей внутрішнього аудиту як методу мінімізації різних видів

ризиків комерційної діяльності підприємств: операційних, фінансових, інформаційних, недотримання законодавства, невірної стратегії і так далі. Ефективна організація внутрішнього аудиту компанії може стати запорукою стабільності фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання, а також способом підвищення результативності ведення бізнесу, а отже, і конкурентною його перевагою.

Одним з найважливіших завдань будь-якого підприємства є створення систем внутрішнього контролю, що допомагала б вчасно виявляти та усувати можливі помилки або порушення. Внутрішній аудит є функцією незалежної оцінки всіх аспектів діяльності суб'єкта господарювання, що здійснюється всередині організації з метою визначення достатності заходів внутрішнього контролю, виявлення потенційних ризиків. Ефективні механізми внутрішнього контролю та аудиту є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, виявлення та мінімізації фінансових ризиків, адекватного фінансово-економічного забезпечення, досягнення обґрунтованих стратегічних цілей тощо [5]. Для того, щоб внутрішній аудит був ефективним необхідно мати високу якість фінансової звітності та інформаційної бази загалом, разом з доступом до вищого керівництва, висококваліфікованого аудитора, підтримувати високий рівень незалежності аудитора, самостійність у прийнятті рішень аудитором.

З цією метою також створюються необхідні внутрішні протоколи та інші документи, що регламентують діяльність даної служби в межах організації. В такому положенні мають бути зазначені мета, завдання, підзвітність, повноваження, вимоги до професійної кваліфікації працівників цієї служби. Документ має зазначати, що відділ внутрішнього аудиту, проте, є невід'ємною частиною організації, що діє відповідно до правил і положень компанії при незалежній експертизі та оцінці процесів бізнесу. Важливим для організації ефективного внутрішнього аудиту також є визначення ключових ризиків підприємства та їх пріоритетності [4]. Такими факторами ризику можуть бути і внутрішні - ті, що стосуються безпосередньо підприємства і можуть впливати на продукти та послуги, персонал тощо, так і зовнішні, наприклад, пов'язані з конкуренцією або постачальниками, очікувані нормативно-правові, політичні зміни тощо. Щоб гарантувати, що аудит охоплює всі ключові ризики організації, наскільки це можливо, їх підтвердження відбувається разом із вищим керівництвом. Такі ризики мають оцінюватись з погляду впливу та імовірності.

Після збору усієї необхідної інформації розробляється внутрішній протокол плану аудиту, що зазвичай включає перелік аудиторських завдань, обґрунтування запропонованих завдань, їх цілі, перелік ініціатив, що є результатом стратегії внутрішнього аудиту, але можуть бути пов'язані не прямо. План аудиту зазвичай готується щорічно, проте може бути встановлений і інший цикл. Такий план узгоджується з вищим керівництвом та іншими зацікавленими сторонами для узгодження пріоритетів. Він також має бути досить гнучким для можливості коригування керівником відділу за потреби, що може виникнути як відповідь на зміни в організації, ризиках, системах контролю.

Діяльність служби має оцінюватись в першу чергу за ступенем сприяння її рекомендацій стабільності та розвитку фінансового стану суб'єкта господарювання, а не за кількістю проведених перевірок або розміром виявлених збитків. Діяльність служби внутрішнього аудиту має насамперед давати цінність для організації у вигляді покращення управління організацією, управління ризиками та контролю. Також можливе створення системи аналітичних показників для оцінки ефективності проведення внутрішнього аудиту службою, такі як коефіцієнт інтенсивності роботи аудитора або ефективності аудитора тощо.

Ефективне управління діяльністю служби внутрішнього аудиту має включати постійний нагляд в процесі роботи - це може бути можливістю для обговорення будь-яких сумнівних ситуацій та підтримки доброчесного виконання роботи. Служба внутрішнього аудиту періодично проводять самооцінювання для підтвердження дотримання відповідальності. Також важливим для ефективності служби є зовнішнє оцінювання. Стандарти вимагають, щоб внутрішній аудит проходив зовнішню оцінку щонайменше раз у п'ять років, однак частота може обговорюватись керівником відділу з вищим керівництвом.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок про комплексність заходів імплементації внутрішнього аудиту, що зазвичай потребують залученості та мотивації зі сторони вищого керівництва організації. При ефективному впровадженні та підтримки роботи, служба внутрішнього аудиту може вплинути на покращення організації не тільки фінансово-економічної діяльності, а і на зниження внутрішніх і зовнішніх ризиків, підвищення внутрішнього контролю та результатів господарської діяльності.

Список літератури:

1. Куцик П. О., Ковтун О. І. Стратегічний контекст виходу та діяльності вітчизняних підприємств на зовнішніх ринках в умовах глобалізації: ключові аспекти та альтернативи стратегічних рішень. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. № 65. 2021. С. 7–12.
2. Марценюк Р. А. Внутрішній контроль діяльності ринків за центрами відповідальності: теоретичні і практичні аспекти. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: Міжнародний науковий журнал*. №1-2. 2019. С. 118–129.
3. Мулик Я. І. Аудиторська діяльність в Україні: сучасний стан, реформування та розвиток. *Агросвіт*. № 7. 2020. С. 37–47.
4. Петрицька О.С. Організація внутрішнього аудиту на підприємствах. *Приазовський економічний вісник*. № 5 (16). 2019. С. 356–359.
5. Сугак Т.М., Тимофеев О.Ю. Внутрішній аудит як інструмент підвищення ефективності функціонування підприємства. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. № 10 (220). 2019. С. 79–85.

Михайлова Д.В., ст. гр. 071-21-1
 науковий керівник: к.е.н., доцент, Шишкова Н.Л.
 НТУ «Дніпровська політехніка»

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО, ДЕРЖАВНОГО ТА НЕЗАЛЕЖНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМИ

Фінансовий контроль є ключовим елементом забезпечення економічної безпеки та стабільності держави, підприємств і загалом суспільства. Оскільки фінансові порушення, корупційні ризики та неефективне використання ресурсів є серйозними загрозами для економічної стабільності, виникає необхідність забезпечення ефективного фінансового контролю.

Необхідність здійснення фінансового контролю обумовлена багатьма чинниками: від визначення ефективності діяльності об'єкта фінансового контролю, до виявлення фінансових правопорушень та корупційних схем. Проте для досягнення даних цілей важливим є забезпечення належного балансу між різними формами фінансового контролю – внутрішнім, державним та незалежним. Кожен із них має особливості, принципи та механізми, що визначають їхню роль у загальній системі фінансової безпеки.

Вагомий внесок у дослідження питань організації та розвитку фінансового контролю здійснили М.Т. Білуха, М.Ф. Базась, Н.Г. Виговська, В.Ф. Піхоцький, А.В. Хмельков, Л.К. Воронова, М.П. Кучерявченко, Л.А. Савченко та інші. Аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що попри ретельні дослідження вчених, питання ефективної взаємодії різних видів фінансового контролю та їх подальшого вдосконалення залишаються актуальними.

Залежно від взаємозв'язку об'єкта і суб'єкта, фінансовий контроль буває зовнішнім та внутрішнім. Вони в свою чергу відрізняються ознакою суб'єктів його проведення. Зовнішній контроль здійснюється уповноваженими органами або незалежними експертами, і він поділяється на державний та незалежний. Внутрішній контроль є внутрішньогосподарським і має форму внутрішнього аудиту, що здійснюється окремими підрозділами суб'єкта господарювання[1]. Прослідковується взаємозв'язок державного, незалежного та внутрішнього фінансового контролю, що представлений на рис.1, проте очевидно вони мають суттєві відмінності.

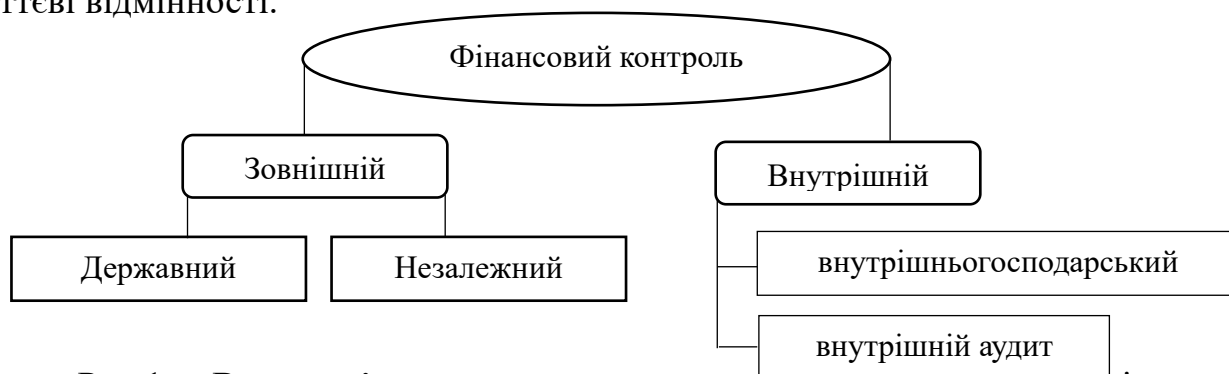

Рис.1. Взаємозв'язок державного, незалежного та внутрішнього фінансового контролю

Міжнародний стандарт аудиту 315 «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення» визначає внутрішній фінансовий контроль як комплекс заходів, який застосовується керівництвом з метою дотримання ефективності та законності використання бюджетних коштів, досягнення поставлених цілей та виконання встановлених планів щодо діяльності розпорядника бюджетних коштів[2]. Проте в загальному розумінні внутрішній контроль прийнято визначати як внутрішньогосподарський, що здійснює контроль над функціонуванням підприємства та спрямований на вдосконалення його управління[3].

Державний фінансовий контроль – це фінансовий контроль, який здійснюється відповідними суб'єктами державного фінансового контролю для досягнення цілей та інтересів, визначених державою. Його основним завданням є визначення дотримання законності, забезпечення фінансової дисципліни та ефективності використання активів, які належать державі. Тому саме державний фінансовий контроль є одним із найважливіших критеріїв у сприянні реалізації стабільної фінансової політики держави[4].

Незалежний фінансовий контроль здійснюється незалежними контролюючими органами, такими як приватні аудиторські фірми. Його основною метою є визначення законності фінансових операцій об'єкта контролю та оцінка ефективності ведення фінансової діяльності. Аудиторські фірми надають висновки після реалізованої перевірки, проте вони мають винятково рекомендаційний характер[1].

Попередньо визначені види фінансового контролю схожі за основною метою здійснення, проте мають суттєві відмінності у принципах та механізмах ведення діяльності. Порівняємо та розглянемо їх у табл.1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз видів фінансового контролю

Критерій	Види фінансового контролю		
	Внутрішній контроль	Державний контроль	Незалежний контроль
Суб'єкт здійснення	Орган управління організації або інші співробітники	Державні органи (Рахункова палата України, Державна аудиторська служба України)	Аудиторські компанії, незалежні аудитори
Основні принципи	Об'єктивність, незалежність, превентивність.	Законність, системність, прозорість.	Неупередженість, відповідність МСА, конфіденційність.
Основні механізми	Внутрішній аудит; Оцінка ризиків; Внутрішні регламенти.	Контроль виконання бюджету; Контроль використання державних коштів.	Зовнішній аудит; Аудит фінансової звітності.
Мета контролю	Оптимізація управління фінансами, запобігання збиткам.	Забезпечення законності використання бюджетних коштів.	Підтвердження повноти та достовірності фінансової звітності.

Джерело: укладено автором на основі [1;3;4]

Як свідчить вищенаведена інформація, можна зробити висновок, що дані види фінансового контролю мають різні функції здійснення перевірок. Внутрішній контроль здебільшого спрямований на попередження ризиків всередині організації, державний контроль забезпечує нагляд за виконанням законодавчих норм у сфері бюджетних коштів, а незалежний контроль сприяє підвищенню довіри до фінансової інформації серед інвесторів та кредиторів.

Таким чином, для покращення ефективності фінансового контролю необхідно забезпечувати баланс між його видами та створювати сприятливе середовище для їх взаємодії. Також для даної мети пропонується проведення систематичного підвищення кваліфікації суб'єктів контролю та впровадження сучасних цифрових технологій для автоматизації процесів. Крім того, важливо систематизувати організаційні та нормативно-правові аспекти механізмів різних видів контролю, що є основою для загального ефективного управління суб'єктом господарювання[3].

Отже, фінансовий контроль є важливим інструментом забезпечення стабільності та безпеки економіки як на рівні окремих підприємств, так і на державному рівні. Аналіз внутрішнього, державного та незалежного фінансового контролю показує, що кожен з них відіграє важливу роль у системі загального фінансового контролю. Тож, для забезпечення належної фінансової дисципліни необхідно підтримувати баланс між усіма видами контролю, враховуючи їх особливості функціонування.

Список літератури:

1. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. К.: КНЕУ, 2007, 240 с.
2. Міжнародний стандарт аудиту 315 (переглянутий у 2019 році) «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення» // Міжнародні стандарти аудиту. – Київ: Міністерство фінансів України, 2022.
3. Пашкевич М. С.; Шишкова, Н. Л. Контроль: незалежний, внутрішній, державний: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 1. Незалежний аудиторський та внутрішньогосподарський контроль. 2017.
4. Хмельков, А. В. Державний фінансовий контроль: підручник. 2017.

*Осьмакова В.А., ст. гр.071-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц., МВА Шишкова Н.Л.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ЗМІННОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

В умовах воєнного стану та нестабільної економічної ситуації у країні та за її межами важливою задачею є забезпечення стабільності держави на макроекономічному рівні. Задачу досягнення ефективного та правомірного

використання державних фінансів покладено на державний фінансовий контроль. Актуальним у сучасних умовах є питання ефективності даного інструменту, яка визначається його здатністю швидко реагувати на економічні зміни, попереджувати порушення і забезпечувати прозорість бюджетних процесів. Основним органом, що забезпечує державний контроль є Державна аудиторська служба України (далі – Держаудитслужба), яка діє на основі Закону №2939-ХІІ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні».

Проведене дослідження базується на роботах вітчизняних науковців, серед яких, зокрема, стаття Скрипник Г. О. та Черненко В. В., в якій автори проаналізували діяльність органів Державної аудиторської служби України в умовах воєнного стану [2], Пасічник В. М. визначив основні засади державного фінансового контролю [3], а Якимчук І. М. дослідила проблеми і запропонувала перспективні напрями його вдосконалення [5].

Державний фінансовий контроль являє собою комплекс заходів, спрямованих на моніторинг використання і збереження державних фінансових ресурсів та інших активів, оцінку та коригування процесів формування та розподілу бюджетних коштів. Досягнення даних задач забезпечується уповноваженим органом контролю за допомогою проведення державного фінансового аудиту, інспектування, перевірки та моніторингу закупівель [1].

Загальними показниками, що визначають ефективність державного контролю, є збільшення рівня бюджетних надходжень, оптимізація структури державних витрат, а також зменшення витрат на проведення контрольних заходів [2].

Сучасне економічне середовище перебуває в умовах постійного технологічного вдосконалення, цифровізації, автоматизації та імплементації у бізнес-процеси штучного інтелекту, то ж не дивно, що щоб мати можливість якомога швидше і точніше здійснювати перевірки, слідкувати за змінами законодавства, а також спростити роботу ревізорів, державний фінансовий контроль потребує впровадження нових технологічних методів. У період воєнного стану ефективність державного фінансового контролю проявляється через збільшення надходжень до бюджету, доцільне управління державними фінансами та мінімізацію витрат. Як результат, правильна організація державного фінансового контролю в нестабільних економічних умовах може посилити фінансову дисципліну розпорядників бюджетних коштів. Однак, по-справжньому ефективним державний фінансовий контроль можна буде назвати лише у випадку, якщо вдасться подолати корупцію на рівні державних і місцевих органів влади, бюджетних установ, правоохоронних та контролюючих органів тощо [3].

Крім того, оцінити справжню ефективність державного фінансового контролю можна, дослідивши результати проведених органами Держаудитслужби контрольних заходів за останні роки (рис. 1).

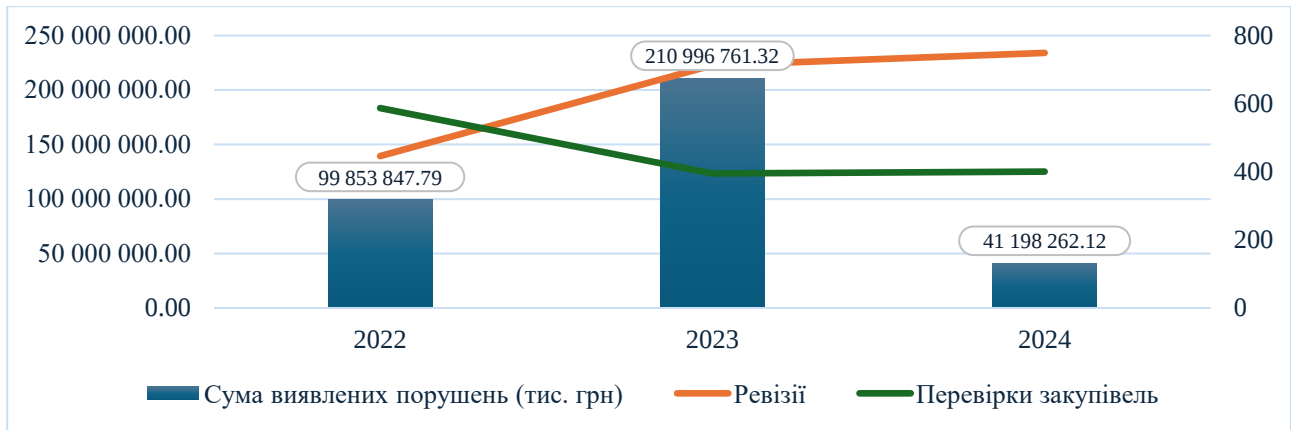

Рис. 1. Порівняння виявлених органами Держаудитслужби порушень законодавства до кількості здійснених контрольних заходів протягом 2022 – 2024 рр.

Для більшого розуміння, у табл. 1 представлено структуру виявлених порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів.

Таблиця 1

Структура виявлених порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів

Показник	Значення показника протягом періоду воєнного стану, тис. грн			Відхилення 2022 / 2024 рр.	
	2022	2023	2024	Абсолютне, тис. грн.	Відносне, %
Недоотримано фінансових ресурсів	60 833 008,71	134 161 898,43	31 578 484,61	-29 254 524,10	-48,09
Нецільові витрати державних ресурсів	284 957,83	383 671,25	692 971,28	408 013,45	143,18
Незаконні витрати	38 666 333,76	73 153 870,41	8 864 305,28	-29 802 028,48	-77,07
Недостачі	69 547,49	3 297 321,23	62 500,95	-7 046,54	-10,13
Всього	99 853 847,79	210 996 761,32	41 198 262,12	-58 655 585,67	-58,74

Джерело: складено автором на основі [4]

Як можна побачити, в останні два роки найвищу ефективність мають ревізії, які тримаються на приблизно однаковому рівні. Найгірша ситуація спостерігається у 2023 році – при втрачених 211 млрд. грн було здійснено найменшу кількість перевірок. Збільшення кількості виявлених фінансових порушень може свідчити як про ефективність контролю, так і про масштабність проблеми. У свою чергу, у 2024 році було здійснено найбільшу за весь період кількість контрольних заходів і виявлено найменше порушень у грошовому еквіваленті, що свідчить про ефективність контролю та його санкційних методів.

За весь період повномасштабного воєнного вторгнення було виявлено порушень на суму понад 352 млрд грн, які могли б бути спрямовані на врегулювання і підтримку фінансової стійкості держави в періоди криз, інфляції чи інших непередбачуваних змін.

Як вважає Якимчук І. М., ключовими проблемами державного фінансового контролю є відсутність узгодженої системи проведення і подальшого розвитку державного контролю, дублювання повноважень та функцій контролюючих органів, а також завеликий перелік законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють процес та методику проведення державного аудиту.

У свою чергу, Пасічник В. М. запропонував наступні способи покращення ефективності державного контролю:

- посилення антикорупційних заходів шляхом ідентифікації та усунення корупційних ризиків;
- чітке визначення повноважень контролюючих органів для усунення дублювання їх функцій, створення єдиної інформаційно-комунікативної системи;
- посилення ретельності державного аудиту та моніторингу фінансових звітів;
- запровадити автоматизовані методи перевірок для удосконалення контролю та уникнення упередженості [3].

Таким чином, в умовах змінної економічної ситуації особливо важливого значення набуває забезпечення контролю за ефективним управлінням державного бюджету, яке досягається за допомогою державного фінансового контролю. Дослідження показали, що найбільш ефективним серед інструментів державного контролю є ревізії, однак динаміка показників впродовж 2022-2024 залишається нестабільною. Оскільки державний фінансовий контроль демонструє низку недоліків, для забезпечення його ефективності необхідно не лише удосконалювати механізми його проведення, але й активно впроваджувати новітні технології та способи моніторингу. Це дозволить зробити систему фінансового контролю більш прозорою, оперативною та результативною в умовах змінної економічної ситуації.

Список використаної літератури:

1. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. База даних «Законодавство України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-12> (дата звернення: 31.03.2025)
2. Скрипник Г., Владислав Ч. Державний фінансовий контроль України в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2024. № 70.
3. Пасічник В. М. Державний фінансовий контроль як чинник забезпечення національної безпеки України. Публічне управління та митне адміністрування, №3 (38) 2023. С. 107-113.
4. Статистичні звіти. Державна аудиторська служба України. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/53> (дата звернення: 31.03.2025)

*Рибалка Б.Р., ст. гр. 071-21-1
науковий керівник: к.е.н., доц., МВА Шишкова Н.Л.
НТУ «Дніпровська політехніка»*

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ВЗАЄМОДІЯ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ

Ведення будь-якого бізнесу завжди супроводжується ризиками. Найсерйозніший з них наразі пов'язаний з економічною нестабільністю в країні, викликаною повномасштабною війною. Проте, це лише одна з багатьох проблем, з якими приходиться стикатися підприємцям. Мінливість ринку, конкуренція, втрата критично важливих контрагентів, зміни в законодавстві тощо, все це – загрози для стабільності та розвитку діяльності, які неможливо повністю усунути, але можливо мінімізувати завдяки ефективному фінансовому управлінню і стратегічному плануванню. У цьому контексті варто зосередити особливу увагу на фінансовому контролі, а саме, на головному його інструменті – аудиті.

Він представляє собою перевірку даних бухгалтерського обліку, фінансової звітності та інших важливих документів підприємства, виступаючи гарантом їх повноти та достовірності, підвищуючи довіру їх користувачів та слугуючи основою для прийняття зважених і обґрунтованих рішень щодо майбутнього функціонування організації. Як правило, аудит можна розділити на два основних види: внутрішній та зовнішній.

Внутрішній аудит виступає частиною системи управління підприємством, яка спрямована на контроль, аналіз та оцінку діяльності всіх його підрозділів, виявлення і усунення внутрішніх недоліків роботи, а також оптимізацію та удосконалення внутрішніх процесів. Таким чином, він безпосередньо допомагає у прийнятті управлінських рішень та впливає на розвиток підприємства. Зовнішній аудит, у свою чергу, на відміну від внутрішнього, є більш поверхневим та обмежується загальною оцінкою господарської діяльності і фінансового стану компанії.

Розуміння цих розбіжностей у функціях та завданнях внутрішнього і зовнішнього аудиту дозволяє виявити їх переваги та недоліки. До сильних сторін внутрішнього аудиту можна віднести його всебічність та постійність. Як правило, він не обмежується конкретним періодом, а здійснюється безперервно, що дозволяє вчасно виявляти відхилення і недоліки у діяльності підприємства та швидко на них реагувати. Ще однією перевагою є комплексність перевірки: вона зазвичай охоплює не лише облік та звітність, а усі важливі аспекти діяльності. Крім того, той факт, що внутрішнім аудитором виступає працівник компанії, підвищує ефективність аудиту, адже він, краще розуміючи специфіку її роботи, знає на які місця варто звернути більше уваги. Проте, це також може стати і недоліком, адже створює ризик упередженості через залежність від керівництва. А його результати, насамперед, спрямовані на задоволення інформаційних

потреб зовнішніх користувачів. Основні відмінності та схожості цих двох понять наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика внутрішнього та зовнішнього аудиту

Параметри	Внутрішній аудит	Зовнішній незалежний аудит
Мета	Експертна оцінка діяльності внутрішнього контролю, сприяння ефективному управлінню, виявлення потенційних ризиків та забезпечення дотримання політик і процедур компанії	Надання об'єктивного аудиторського висновку щодо фінансового стану компанії
Користувачі інформації	Внутрішні аудитори і ревізори, управлінський персонал та інші внутрішні користувачі інформації	Органи державного регулювання та контролю, акціонери, інвестори, кредитори, інші зацікавлені сторони та внутрішні користувачі
Нормативно-правова основа	Конституція України та відповідні закони, постанови, інструкції, накази, рішення органів публічної влади, статuti і інші нормативно-правові акти, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти аудиту тощо	
Підстава для перевірки	Відповідно зі встановленим на підприємстві графіком	Відповідно договору підприємства з аудитором або аудиторською фірмою
Суб'єкти	Внутрішні аудитори, адміністрація, керівники структурних підрозділів компанії	Аудиторська фірма або окремих аудитор
Об'єкти	Виробнича, господарська та фінансова діяльність, активи, пасиви та зобов'язання компанії, їх відображення в обліку та звітності	Бухгалтерський облік та фінансова звітність компанії
Інформаційні джерела	Внутрішні положення і процедури, фінансова та нефінансова інформація про діяльність підприємства	Облікова політка, фінансова звітність та дані бухгалтерського обліку підприємства
Методи контролю	Інвентаризація, контрольні заміри, спостереження, експертно-лабораторний аналіз, нормативно-правова, формальна, арифметична, зустрічна та логічна перевірка документів, аналітична (камеральна) перевірка звітності і балансів тощо	
Затвердження планів перевірки	Керівництвом компанії	Керівництвом аудиторської фірми
Відповідальність	Лежить на відділі внутрішнього аудиту або окремому аудиторі перед керівництвом компанії за трудовим договором	Лежить на аудиторській фірмі чи окремому аудиторі перед клієнтами та третіми особами за договором
Оплата	Нарахування заробітної плати	Оплата наданих послуг за договором
Підсумкові документи	Звіти перед керівництвом підприємства, рекомендації	Аудиторський звіт, що може бути оприлюднений, та інша супроводжуюча документація

Джерела: складено автором відповідно до [2,3,4]

Тим часом, основними перевагами зовнішнього аудиту є його об'єктивність та незалежність, так як зовнішні аудитори не мають прямих інтересів з клієнтом. Більше того, така перевірка завжди проводиться сертифікованими професіоналами у цій сфері згідно міжнародних стандартів, що не тільки підвищує надійність її результатів, а й довіру до них як внутрішніх, так і зовнішніх користувачів. Водночас, зовнішній незалежний аудит характеризується своєю високою вартістю, а також обмеженістю обсягу перевірки та її періодичністю, що є його головними недоліками.

Таким чином, як внутрішній, так і зовнішній аудит є важливими інструментами фінансового контролю на підприємстві, які, хоч і мають спільну мету по забезпеченню прозорості та ефективності діяльності, виконують різні завдання і функції, а отже не є взаємозамінними. Наразі, внутрішній аудит в Україні не такий поширений, як зовнішній, проте, стає очевидним, що він є не менш важливим та заслуговує значно більшої уваги. Обидва види аудиту мають свої переваги та недоліки, але у поєднанні доповнюють один одного, створюючи ефективну систему фінансового контролю, яка необхідна кожному підприємству для стабільного та успішного розвитку.

Список літератури:

1. Вербицька В. І., Тонконог К. Г. Внутрішній аудит, його необхідність та сутність. 2024. Режим доступу: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/227b11bf-ee9c-43c9-bf18-c4d61dc8398e/content>.
2. Жук В. Роль внутрішнього аудиту в системі управління підприємством. *Вісник студентського наукового товариства «ВАТРА» Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ. Випуск 148. Вінниця. 2022.* Режим доступу: <http://www.vtei.com.ua/doc/11konf/zb15.pdf#page=106>.
3. Аудит: як бути фінансово прозорим та покращити ефективність управління - Юридична Газета. *Юридична газета – онлайн версія.* Режим доступу: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/audit-yak-buti-finansovo-prozorim-ta-pokrashchiti-efektivnist-upravlinnya.html>.
4. Взаємозв'язок внутрішнього та зовнішнього аудиту. *Pidru4niki.* Режим доступу: https://pidru4niki.com/14990528/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/vzayemozv_yazok_vnutrishnogo_zovnishnogo_auditu.

*Єгорова К. Є.
здобувач освіти,
НТУ “Дніпровська політехніка”*

ФІНАНСОВА ПРОЗОРІСТЬ У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ: МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ КОНТРОЛЮ

Вплив фінансової прозорості на ефективність державного управління, боротьбу з корупцією та зростання довіри населення до влади все частіше розглядається в українській та міжнародній науковій практиці. Наприклад, дослідження, проведені Світовим банком та Міжнародним валютним фондом, свідчать про позитивний ефект від запровадження прозорих систем фінансового контролю: вони допомагають зменшити масштаби фінансових порушень та сприяють економічній стабільності. Отже, на сучасному етапі трансформації державного управління існує суттєвий попит на інформацію щодо узагальнення, систематизації та осмислення механізмів та інструментів, які забезпечують прозорість державних фінансів.

В українському науковому середовищі питанням цифровізації бюджетного процесу присвячені роботи таких дослідників, як Д.І. Попов, О.С. Котуха, М.М. Олашин [1], які наголошують на необхідності впровадження цифрових рішень для підвищення відкритості публічних інституцій. Крім того, О.П. Басюк [2] досліджував перспективи запровадження світового досвіду цифрового управління державними фінансами в українському контексті.

Сприяння фінансовій прозорості в державному секторі в поєднанні зі спрощенням доступу громадськості до фінансової інформації має низку значних переваг. Головною з них є зміцнення довіри громадськості до державного управління. Крім того, такі заходи відіграють вирішальну роль у запобіганні корупції та сприянні раціональному використанню бюджетних коштів. У сучасних умовах традиційні методології нагляду часто виявляються неадекватними для того, щоб відповідати вимогам часу. Тому держави приводять свою політику у відповідність до міжнародних стандартів, впроваджують передові антикорупційні інструменти та переходять на цифрові системи управління фінансами.

Фундаментальним аспектом прозорості є прозорість бюджетного процесу. Прагнення до прозорості передбачає регулярне поширення інформації про державний та місцеві бюджети, ретельну підготовку звітів у форматі, доступному для громадськості, а також впровадження програмно-цільового методу бюджетування. Ці заходи дають можливість громадськості здійснювати контроль за витрачанням коштів та брати участь у процесах прийняття фінансових рішень.

У фінансовому секторі механізми аудиту та контролю функціонують як інструменти, що сприяють підвищенню прозорості. Якісний внутрішній та зовнішній аудит дозволяє своєчасно виявляти недоліки у використанні бюджетних ресурсів, тим самим знижуючи ризики фінансових зловживань та підвищуючи ефективність витрачання коштів. Роль контролюючих структур,

таких як Рахункова палата та державні аудиторські служби, полягає в постійному моніторингу руху бюджетних коштів.

Антикорупційні заходи відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості. Яскравою ілюстрацією цього є запровадження обов'язкового декларування активів для державних службовців, що полегшує нагляд за їхньою фінансовою діяльністю. Впровадження електронних систем державних закупівель, таких як ProZorro, продемонструвало, що вони сприяють зниженню рівня корупції та забезпеченню чесної конкуренції на ринку.

Поява сучасних технологій спричинила зміну парадигми у сфері фінансового контролю в державному секторі, відкривши тим самим досі незвідані можливості для підвищення ефективності та точності фінансового адміністрування. Впровадження автоматизованих систем обліку та моніторингу дозволяє зменшити вплив людського фактору, тим самим зменшуючи кількість помилок і підвищуючи точність обробки даних.

Використання технології блокчейн забезпечує цілісність і незмінність записів про транзакції, що робить її цінним інструментом у боротьбі з фінансовим шахрайством. Інтеграція штучного інтелекту ще більше підвищує операційну ефективність, дозволяючи аналізувати об'ємні масиви даних, виявляти аномальні фінансові операції та оперативно реагувати на потенційні порушення.

Для забезпечення фінансової прозорості використовуються різні механізми. Державний фінансовий контроль здійснюється через спеціалізовані установи, які оцінюють достовірність бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктів господарювання. Важливим інструментом у цьому контексті є громадський контроль, який передбачає залучення громадян до моніторингу бюджетного процесу, публічного обговорення проектів бюджетів та експертизи використання публічних коштів.

На міжнародному рівні регулювання фінансової прозорості досягається шляхом впровадження найкращих практик, таких як IPSAS (Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку в державному секторі) та МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності). Впровадження цих стандартів сприяє підвищенню довіри до фінансової звітності та полегшує порівняння показників між країнами.

Підсумовуючи, можна зазначити: забезпечення фінансової прозорості в публічному секторі потребує комплексного підходу, який включає правові, організаційні та технологічні механізми. Системне впровадження міжнародних стандартів, активне залучення громадян та розвиток цифрових рішень можуть сприяти створенню ефективної моделі управління державними фінансами. Пріоритетами такої моделі мають стати відкритість, підзвітність та ефективність.

Список використаних джерел

1. Попов, Д. І., Котуха, О. С., & Олашин, М. М. (2023). Цифровізація бюджетної системи України як інструмент підвищення публічності органів державної влади. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне*

управління та адміністрування, (7). Режим доступу:
<https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-01-11>

2. Басюк О. П. Цифрові технології в оптимізації бюджетного процесу: кращий світовий досвід та висновки для України. Актуальні проблеми державного управління. 2022. № 1 (60). С. 116–131. Режим доступу:
<https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-08>.

СЕКЦІЯ 6 ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АУДИТІ: ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ НА ПРОЦЕСИ КОНТРОЛЮ

*Горлач Д.В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
науковий керівник: к.е.н, доцент Остапенко Р.М.,
Державний біотехнологічний університет*

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ АНАЛІЗУ ВИТРАТ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ АУДИТОРІВ

У сучасному світі аудиту штучний інтелект (ШІ) відкриває нові горизонти для аналізу витрат, революціонізуючи традиційні методи роботи аудиторів. Завдяки ШІ-технологіям, таким як машинне навчання та обробка природної мови, можна автоматизувати рутинні завдання, такі як вилучення даних з великих обсягів інформації, перегляд документів та тестування транзакцій. Це значно підвищує ефективність роботи, зменшуючи час, витрачений на повторювані процеси. Наприклад, завдяки машинному навчанню, системи можуть самостійно навчатися на основі аналізу минулих даних, що дозволяє виявляти закономірності та аномалії, які могли б залишитися непоміченими при традиційному аналізі. Водночас, аудитори отримують можливість зосередитися на більш складному аналізі та стратегічних завданнях, таких як виявлення аномалій у фінансових звітах та оцінка ризиків. Це покращує якість аудиту в цілому, дозволяючи вчасно реагувати на потенційні загрози та надавати більш точні рекомендації для бізнесу. Крім того, використання ШІ сприяє зниженню людського фактора помилок, що підвищує точність і надійність аудиторських висновків [1].

Одна з ключових переваг застосування штучного інтелекту (ШІ) в аналізі витрат полягає в його здатності опрацьовувати колосальні масиви даних швидко та ефективно. ШІ-системи можуть аналізувати всі фінансові операції компанії, виявляючи закономірності, аномалії та потенційні загрози шахрайства. Це сприяє більш глибокій оцінці ризиків і забезпечує своєчасне виявлення проблем, що дозволяє компаніям приймати обґрунтовані рішення. До того ж, ШІ надає можливість безперервного аудиту завдяки моніторингу фінансових транзакцій у режимі реального часу, що підвищує прозорість і точність фінансового управління.

Сучасні ШІ-інструменти для аналізу витрат використовують такі прогресивні технології, як оптичне розпізнавання символів (OCR), машинне навчання (ML) та обробка природної мови (NLP). Завдяки цим технологіям стає можливим автоматично класифікувати витрати, ідентифікувати повторювані або завищені запити, а також контролювати відповідність внутрішнім регламентам та міжнародним нормативним вимогам. Це істотно підвищує точність аудиту та мінімізує ризик людських неточностей, що є критично важливим для збереження

фінансової стабільності компанії. Попри значні переваги, впровадження ІІІ в аналіз витрат супроводжується певними труднощами. Необхідно забезпечити високий рівень якості вхідних даних, оскільки неточні або неповні дані можуть призвести до хибних висновків. Також важливо подолати потенційні упередження у роботі ІІІ-алгоритмів, які можуть вплинути на об'єктивність аналізу. Крім того, існує потреба в підготовці аудиторів до ефективної взаємодії з ІІІ-інструментарієм, що вимагає додаткових ресурсів і навчання.

Окрім цього, організації повинні приділяти увагу етичним аспектам та гарантувати безпеку персональних даних при використанні ІІІ-технологій. Це включає дотримання законодавчих вимог щодо захисту даних та забезпечення прозорості у використанні ІІІ, щоб уникнути можливих порушень конфіденційності та зловживань. [2].

Застосування штучного інтелекту (ІІІ) в аналізі витрат має значний потенціал для прогнозної аналітики, що є одним з ключових аспектів його використання. ІІІ-алгоритми здатні глибоко аналізувати історичні дані та поточні тенденції, щоб передбачити майбутні фінансові зміни. Це дозволяє аудиторам не лише завчасно виявляти можливі ризики, але й надавати цінні поради щодо стратегічного планування витрат компанії, враховуючи всі можливі сценарії розвитку. Наприклад, завдяки ІІІ можна моделювати різні економічні умови, оцінювати вплив зовнішніх факторів, таких як зміни валютних курсів або коливання цін на сировину, та адаптувати фінансові стратегії відповідно до прогнозів. Це дає змогу компаніям бути більш гнучкими у прийнятті рішень та ефективніше управляти ресурсами, що в свою чергу сприяє підвищенню конкурентоспроможності на ринку.

Інтеграція ІІІ в процеси аудиту витрат сприяє значній оптимізації операційних процесів. Завдяки автоматизації, ІІІ-системи можуть ідентифікувати транзакції з високим рівнем ризику для подальшої перевірки людиною, одночасно підтверджуючи транзакції з низьким ризиком без участі людини. Це дозволяє аудиторам ефективно розподіляти свої ресурси, зосереджуючись на найбільш критичних аспектах аналізу витрат. Впровадження ІІІ в аналіз витрат не означає повного виключення людини-аудитора, а навпаки — роль аудитора трансформується, стаючи більш стратегічною. Аудитори повинні освоювати нові компетенції для продуктивної роботи з ІІІ-інструментами, інтерпретації результатів аналізу та надання обґрунтованих рекомендацій на основі отриманих даних.

Застосування ІІІ для аналізу витрат також підвищує прозорість та зміцнює довіру до фінансової звітності. Завдяки здатності аналізувати всі транзакції, а не лише вибірккові дані, ІІІ-інструменти забезпечують більш повне та точне відображення фінансового стану організації. Це особливо важливо в умовах зростаючих вимог до корпоративної відкритості та підзвітності, що стає критичним фактором для інвесторів та інших зацікавлених сторін [3].

Використання ІІІ в аналізі витрат, хоча й має багато переваг, ставить питання про необхідність забезпечення зрозумілості рішень, які приймає ІІІ. Аудитори повинні мати можливість розуміти та пояснювати процес прийняття

рішень ІІІ-системами, щоб гарантувати довіру до результатів аудиту. Це вимагає створення прозорих алгоритмів ІІІ та відповідних методологій аудиту, які дозволяють детально відстежувати кожен етап обробки даних. У майбутньому очікується подальший розвиток ІІІ-технологій для аналізу витрат. Це може включати вдосконалення алгоритмів машинного навчання для більш точного виявлення аномалій, розширення можливостей прогнозової аналітики, що дозволить передбачати фінансові тенденції з більшою точністю, та поліпшення інтеграції з іншими бізнес-системами, що підвищить ефективність управління ресурсами. Такі інновації продовжать змінювати роль аудитора, роблячи її більш стратегічною та орієнтованою на створення цінності для організації, з акцентом на стратегічне планування та управління ризиками.

Список літератури:

1. Litvinov, A., Ostapenko, R., Horokh, O., & Kovalevska, N. (2025). ВПЛИВ ІІІ НА МОДЕЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ТА АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*, 1(15), 285-298. Retrieved із <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/412>
2. *AI in accounting and auditing: Use cases, benefits, technologies and implementation.* (2024). LeewayHertz - AI Development Company. <https://www.leewayhertz.com/ai-in-accounting-and-auditing/>
3. *Challenges for audit firms in auditing AI-enabled business models.* (2024). Switzerland/Liechtenstein. <https://www.grantthornton.ch/en/insights/challenges-regulation-of-ai/>

Івах А.В.,
здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
науковий керівник: к.е.н, доцент Остапенко Р.М.,
Державний біотехнологічний університет

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОБЛІКУ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Міжнародні стандарти обліку відіграють важливу роль у підвищенні ефективності використання трудових ресурсів на аграрних підприємствах. Вони створюють єдину основу для точного збору даних та звітності, що дозволяє краще оцінювати продуктивність праці. Ці стандарти сприяють прозорості, стандартизації та вдосконаленню стратегій розподілу ресурсів, зокрема трудових. Одним з ключових стандартів для аграрного сектору є Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 (МСБО 41), який регулює облік сільськогосподарської діяльності, включаючи біологічні активи та сільськогосподарську продукцію на момент збору врожаю. МСБО 41 вимагає від

аграрних підприємств визнавати та оцінювати біологічні активи за справедливою вартістю, що підвищує точність фінансової звітності. Впровадження міжнародних стандартів обліку дозволяє аграрним підприємствам здійснювати міжнародні порівняння та приймати більш обґрунтовані рішення щодо управління трудовими ресурсами. Це включає детальне вимірювання трудових витрат, таких як кількість відпрацьованих годин різними категоріями працівників, що допомагає керівництву краще оцінювати продуктивність праці та визначати області для вдосконалення [1].

Дотримання міжнародних стандартів обліку сприяє впровадженню передових технологій у фінансовому управлінні аграрними підприємствами. Використання хмарних бухгалтерських програм та сучасних інструментів дозволяє оптимізувати фінансові процеси, підвищити точність обліку та покращити розподіл ресурсів, зокрема трудових. Це особливо важливо в умовах сезонності сільськогосподарського виробництва та необхідності ефективного управління робочою силою.

Впровадження міжнародних стандартів обліку в аграрному секторі вимагає застосування найкращих практик. Це включає інвестиції в навчання персоналу, найм кваліфікованих бухгалтерів, оновлення облікових систем для відповідності новим вимогам та використання фінансових технологій. Також важливо встановити надійні внутрішні контролю, проводити регулярні аудити та моніторинг фінансових операцій для запобігання шахрайству та забезпечення відповідності стандартам.

Особливу увагу слід приділити оцінці справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції, як того вимагає МСБО 41. Це може бути складним завданням, особливо в країнах, що розвиваються, де ресурси для такої оцінки обмежені. Проте точна оцінка справедливої вартості є критично важливою для прийняття обґрунтованих рішень щодо розподілу трудових ресурсів та інвестицій у технології, що підвищують продуктивність праці. 100% біологічних активів та сільськогосподарської продукції мають оцінюватися за справедливою вартістю відповідно до МСБО 41 [2].

Міжнародні стандарти обліку сприяють кращому плануванню та інвестуванню в технології, що зберігають трудові ресурси. Завдяки чітким принципам обліку аграрні підприємства можуть ефективніше виявляти неефективності, такі як надлишок робочої сили або недостатнє використання трудових ресурсів. Це дозволяє оптимізувати витрати та раціоналізувати операції, узгоджуючи використання робочої сили з виробничими потребами. Важливо зазначити, що міжнародні стандарти обліку не обмежуються лише МСБО 41. Аграрні підприємства також повинні дотримуватися інших стандартів, таких як ASC 606 для визнання доходів, ASC 842 для обліку оренди та стандарту очікуваних кредитних збитків (CECL). Ці стандарти впливають на фінансову звітність та оцінку ефективності використання трудових ресурсів.

Впровадження міжнародних стандартів обліку підвищує прозорість і порівнянність фінансової інформації аграрних підприємств на глобальному рівні. Це дає змогу інвесторам та іншим зацікавленим сторонам краще оцінювати

ефективність використання трудових ресурсів різними компаніями в різних країнах. Така прозорість стимулює конкуренцію та обмін кращими практиками управління трудовими ресурсами в аграрному секторі. Однак, впровадження міжнародних стандартів обліку в аграрному секторі стикається з певними викликами. Це включає необхідність значних інвестицій у навчання персоналу та оновлення систем обліку. Крім того, оцінка справедливої вартості біологічних активів може бути складною, особливо за умов волатильності цін на сільськогосподарську продукцію. Тому важливо розробити чіткі внутрішні політики та забезпечити спеціалізоване навчання для персоналу щодо застосування стандартів обліку [3].

Використання сучасних інструментів, таких як моделі дисконтованих грошових потоків, допомагає аграрним підприємствам враховувати ризики, пов'язані з природним капіталом, забезпечуючи точність у визначенні справедливої вартості. Водночас, підприємства мають управляти невизначеностями, такими як вплив довкілля на виробництво та продуктивність. Це потребує комплексного підходу до обліку та управління ризиками. Міжнародні стандарти обліку також полегшують доступ аграрних підприємств до ринків капіталу. Стандартизована та прозора фінансова звітність підвищує довіру інвесторів, що може призвести до збільшення інвестицій у сектор, стимулюючи впровадження нових технологій та практик для підвищення ефективності використання трудових ресурсів. Важливо, щоб ефективне впровадження міжнародних стандартів обліку поєднувало технічні знання та розуміння специфіки аграрного сектору, враховуючи сезонність виробництва, залежність від погодних умов та інші фактори, що впливають на використання трудових ресурсів. Таким чином, фахівці з обліку в аграрному секторі повинні мати відповідну галузеву експертизу.

Міжнародні стандарти обліку є потужним засобом для підвищення ефективності використання трудових ресурсів на аграрних підприємствах. Вони забезпечують основу для точного вимірювання, звітності та аналізу трудових витрат, сприяють прозорості та порівнянності даних, а також стимулюють впровадження передових управлінських практик. Хоча впровадження цих стандартів може бути складним процесом, потенційні вигоди у вигляді підвищення продуктивності та конкурентоспроможності роблять їх важливим чинником розвитку аграрного сектору.

Список літератури:

1. *Сільськогосподарський облік у 2022 році: нові правила та кращі практики* | *Smaart Company*. (2022). SMAART Company. <https://smaartcompany.com/agricultural-accounting-in-2022-new-regulations-and-best-practices/>
2. *Посібник з дотримання вимог МСБО 41 «Сільське господарство» - CPCON*. (2023). CPCON. <https://cpcongroup.com/a-guide-to-complying-with-the-ias-41-agriculture/>

3. Як оцінити справедливу вартість у сільському господарстві - МСБО 41 та МСФЗ 13 - CPDbox - Зробимо МСФЗ простим. (2024). CPDbox - Making IFRS Easy. <https://www.cpdbox.com/how-to-measure-fair-value-in-agriculture-ias-41-and-ifs-13/>

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1 МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОБЛІКУ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ

<i>Бондаренко А.Ю</i> ФОНДОВІ ДЕРИВАТИВИ: ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ КОНТРАКТІВ СВОП	4 – 6
<i>Осьмакова В.А</i> ВИБІР МЕТОДУ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ В УМОВАХ ІНФЛЯЦІЇ	6 – 8
<i>Переволоцька В.С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	8–10
<i>Рибалка Б.Р.</i> АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МСБО ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА	10 – 13
<i>Цибенко О.А</i> АНАЛІЗ ФОРВАРДНОГО КОНТРАКТУ ІЗ ТОВАРНИМ ДЕРИВАТИВНИМ АКТИВОМ	13-14
<i>Ушаков С.І.</i> , МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОБЛІКУ ТА ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ	15 – 18
<i>Цибенко О.А</i> ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ	18 – 20

СЕКЦІЯ 2 ПОДАТКОВА РЕФОРМА: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ БІЗНЕСУ ТА ДЕРЖАВИ

<i>Бондаренко Д.А., Поддубна Є.В.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА ПОВОСННОГО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВИ	21 – 23
<i>Котлярова Г.С</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО ТА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМИ	23 – 24

СЕКЦІЯ 3 РОЛЬ ОБЛІКУ У ФОРМУВАННІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

<i>Захаров Д.М.</i> МЕРЕЖЕВИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ КООРДИНАЦІЇ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	25 – 27
<i>Федорова О.С</i> РОЗВИТОК НАРАТИВНОЇ КОМПОНЕНТИ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	27 – 29

СЕКЦІЯ 4 ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

<i>Бондарчук М.О.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЧАСТИНІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СЕГМЕНТІ РИТЕЙЛУ	30 – 32
<i>Ковтунівська А.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	32 – 34
<i>Купріянівська А.Ю</i> ВПЛИВ ВОЄННОГО СТАНУ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	34 – 36
<i>Солодовник В.В., Клочкова А.А.</i> ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	36 – 38
<i>Латишева Т.В.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ МЕРЕЖЕВОГО РИТЕЙЛУ	39 – 41

СЕКЦІЯ 5 РОЛЬ АУДИТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ ПРОЗОРОСТІ ТА ЗАПОБІГАННІ ШАХРАЙСТВУ

<i>Бобкова Ю.Р.</i> АНАЛІЗ ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КРАЇНАХ ЄС	42 – 44
<i>Кондратенко М.С.</i> ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	44 – 46
<i>Михайлова Д.В.</i> ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО, ДЕРЖАВНОГО ТА НЕЗАЛЕЖНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: ПРИНЦИПИ ТА МЕХАНІЗМИ	47 – 49
<i>Осьмакова В.А.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УМОВАХ ЗМІННОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ	49 – 52
<i>Рибалка Б.Р.</i> ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ВЗАЄМОДІЯ ВНУТРІШНЬОГО І ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ	53 – 55
<i>Єгорова К. Є.</i> ФІНАНСОВА ПРОЗОРІСТЬ У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ: МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ КОНТРОЛЮ	56 – 58

СЕКЦІЯ 6 ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АУДИТІ: ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА АВТОМАТИЗАЦІЇ НА ПРОЦЕСИ КОНТРОЛЮ

<i>Горлач Д.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ АНАЛІЗУ ВИТРАТ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ АУДИТОРІВ	59 – 61
<i>Івах А.В.</i> МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ОБЛІКУ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	61 – 64